
УЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

**Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
давлат таълим стандартлари**

Олий таълимнинг давлат таълим стандарти

**5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалаврият
таълим йуналишининг давлат таълим стандарти**

Расмий нашр

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ УЗБЕКИСТАНА

**Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана**

Государственный образовательный стандарт высшего образования

**Государственный образовательный стандарт направления образования
бакалавриата 5610500 – Спортивная деятельность
(по видам деятельности)**

Издание официальное

**Ўзбекистон Республикаси
Олий ва урта махсус таълим вазирлиги**

Тошкент

ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

**Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
давлат таълим стандартлари**

Олий таълимининг давлат таълим стандарти

**5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалаврият
таълим йўналишининг давлат таълим стандарти**

Расмий нашр

**Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги**

Тошкент

СУЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш маркази;
- Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти.

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2014 йил “10” март даги 84 - сонли буйруғи.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлиги.

4. ИЛК БОР КИРИТИЛГАН

Мазкур стандарт Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалда қўлланилиши (амал қилишининг тўхтатилиши) ва унга ўзгартиришлар киритилиши тўғрисидаги маълумотлар “Ўзстандарт” агентлиги томонидан нашр этилувчи курсаткичларда чоп этилади.

Мазкур стандартни Ўзбекистон Республикаси ҳудудида расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир

МУНДАРИЖА

Т/р	бет
1. Давлат таълим стандартни ишлаб чиқиш асослари	1
2. Кулланиш соҳаси	2
3. Атамалар, таърифлар, қисқартмалар.....	3
4. Таълим йуналишининг тавсифи.....	3
5. <i>5610500 –Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)</i> таълим йуналиши буйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи	4
6. Бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар	5
7. Таълим дастурининг мазмуни ва компонентлари	18
8. Бакалаврият таълим дастурини узлаштириш буйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар	25
8.1. Бакалаврият таълим дастурини узлаштирилишига белгиланган умумий талаблар	25
8.2. Таълим дастурини татбиқ этилиши	26
8.3. Малака амалиётини ташкил этиш талаблари	26
8.4. Уқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш буйича талаблар	27
8.5. Таълим жараёнини уқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари	27
8.6. Уқув жараёнининг моддий-техника базаси буйича талаблар	28
9. Бакалаврни тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасаси фаолиятини баҳолаш	28
10. Эслатма	29
11. Давлат таълим стандартининг амал қилиш муддати	30
12. Илова	31
13. Библиографик маълумотлар.....	32
14. Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари	33

УЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ

**Ўзбекистон узлуксиз таълимнинг
давлат таълим стандартлари**

**Олий таълимнинг давлат таълим стандарти
5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)**

бакалаврият таълим йуналишининг давлат таълим стандарти

**Государственные образовательные стандарты
непрерывного образования Узбекистана**

**Государственный образовательный стандарт высшего образования
Государственный образовательный стандарт направления образования
бакалавриата**

5610500 – Спортивная деятельность (по видам деятельности)

State Educational Standards of Continuous Education of Uzbekistan

State Educational Standards of Higher Education

State Educational Standards on the level of Bachelors of

5610500 – Sport activity (kinds of activity)

Амал қилиниши « 23 » 10 2014 йилдан

1. Давлат таълим стандартини ишлаб чиқиш асослари

Мазкур таълим йуналиш буйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қуйидаги ҳужжатларга асосланилди:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим туғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури». Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

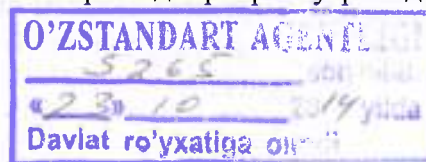
3. «Жисмоний тарбия ва спорт туғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига узгартириш ва қушимчалар киритиш ҳақидаги Қонуни. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2000 й., 5-6-сон, 147-модда;

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Ўзлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш туғрисида»ги 5-сонли Қарори.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш туғрисида»ги 343-сонли Қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш туғрисида»ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги «Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари туғрисида»ги ПК-1533-сонли Қарори.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги “Янгиланган «Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш туғрисида”ги 302-сонли буйруғи.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги «Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида”ги 190-сонли буйруғи.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги «Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида”ги 281-сонли буйруғи.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги «Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида”ги 446-сонли буйруғи.

12. Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги «Олий таълим йуналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га узгартириш ва қушимчалар киритиш туғрисида”ги 158-сонли буйруғи.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан утказиш тизимини янада такомиллаштириш туғрисида» 2012 йил 24 июлдаги ПФ-4456-сонли Фармони.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни урганиш тизимини янада такомиллаштириш чора - тадбирлари туғрисида”ги ПҚ-1875-сонли Қарори.

2. Қўлланиш соҳаси

2.1. Олий таълимнинг ушбу давлат таълим стандарти (ОТ ДТС) **5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)** таълим йуналиши буйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастурлари узлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ифодалайди.

2.2. Олий таълим муассасаси мазкур бакалаврият таълим йуналиши буйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга булганда ДТС асосида таълим дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга деб ҳисобланади.

2.3. ОТ ДТСнинг асосий фойдаланувчилари:

- мазкур таълим йуналиши ва тайёргарлик даражаси буйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютуқларини ҳисобга олган ҳолда таълим дастурларини сифатли ишлаб чиқиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъул - олий таълим муассасаларининг профессор - уқитувчилари;

- бакалаврият таълим йуналишининг таълим дастурларини узлаштириш буйича уқув-тарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талабалари;

- уз ваколати доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, уқув булими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари);

- битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация комиссиялари;

- олий таълим муассасасини молиялаштириш ва таълимни оқсатиш

- олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли Давлат органлари;
- бакалаврият таълим йуналишини ихтиёрий танлаш ҳуқуқига эга булган абитуриентлар ва бошқа манфаатдорлар.

3. Атамалар, таърифлар, қисқартмалар

Мазкур стандартда Узбекистон Республикасининг «Таълим тугрисида»ги Қонуни, Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури ҳамда олий таълим соҳасидаги халқаро ҳужжатларга мос равишда атамалар ва таърифлардан фойдаланилган:

касбий фаолият тури – бакалаврият таълим йуналишига узгартишлар киритиш мақсадида касбий фаолият объектига таъсир қилишнинг усуллари, услублари ва тавсифи;

компетенция – тегишли соҳада касбий фаолият юритиш учун зарур булган билим, куникма, малака ва шахсий сифатлар мажмуи;

модуль – тарбиялаш ва уқитишга йуналтирилган мақсадлар ва натижаларга нисбатан муайян мантиқий тугалланганликка эга булган уқув фани (курси) ёки уқув фанлари (курслари)нинг маълум бир қисми;

таълим йуналиши – таълим дастури буйича олий таълим муассасаси битирувчиси томонидан эгалланган ва бериладиган «бакалавр» академик даражаси доирасида касбий фаолиятнинг муайян турини бажаришни таъминловчи таянч ва фундаментал билимлар, уқувлар ва куникмалар мажмуаси;

касбий фаолият объекти – предметлар, воқеликлар, жараёнлар ва фаолият доирасида ҳаракатга йуналтирилган тизимлар;

касбий фаолият соҳаси – илмий, ижтимоий, иқтисодий, ишлаб чиқаришда намоён буладиган касбий фаолият объектларининг мажмуи;

бакалаврият – олий таълим йуналишларидан бири буйича пухта билим берадиган, уқиш муддати камида турт йил булган таянч олий таълимдир.

бакалавриятнинг таълим дастурлари (бакалаврият дастури) – уқув фанларининг бакалаврият йуналишларига қуйиладиган малака талабларига мувофиқ кадрларнинг зарурий ва етарли даражадаги тайёргарлигини таъминловчи блоklarга жамланган руйхати;

уқув-урганиш натижалари – узлаштирилган билимлар, амалий малакалар, куникмалар мажмуи;

ДТС – Давлат таълим стандарти;

АРМ - ахборот ресурс маркази;

ИТИ - илмий тадқиқот институтлари;

ОТМ - олий таълим муассасаси.

4. Таълим йуналишининг тавсифи

4.1. 5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши буйича бакалаврлар тайёрловчи олий таълимнинг таълим дастурини амалга оширган, унинг назарий ва амалий машгулотларини тулиқ узлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффақиятли утган шахсга «бакалавр» малакаси (даражаси) ҳамда олий маълумот тугрисидаги давлат намунасидаги расмий ҳужжат(лар) бериледи.

4.2. Таълим дастурининг меъёрий муддати ва мос малака (даража)си 1-жадвалда келтирилган.

Таълим дастурининг муддати ва битирувчиларнинг малакаси

Таълим дастурининг номи	Малака (даража)	Таълим дастурини узлаштиришнинг меъёрий муддати
Бакалавриятнинг таълим дастури	Бакалавр	4 йил

5. 5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши буйича бакалаврлар касбий фаолиятининг тавсифи**5.1. Бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳаси:**

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) – бакалаврият таълим йуналиши – фан ва хизмат курсатиш соҳасидаги йуналиш булиб, у спорт соҳасини ривожлантиришга, соҳа истикболени белгилашга, касбий куникма, мутасаддилик қобилиятига йуналтирилган инсон фаолиятининг воситалари, усуллари, методлари ва услубларининг мажмуасини уз ичига олади.

Бакалаврларнинг касбий фаолияти қуйидагиларни қамраб олади:

- спорт турлари буйича уқув машғулотларни ташкил этиш ва утказиш;
- мактабгача, умумий урта, урта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида жисмоний тарбия дарсларини ташкил этиш ва утказиш;
- спорт турларига оид ҳаракатларга ургатиш;
- жисмоний тарбия ва спорт соҳасига оид воситалар, тамойилларни қуллаш;
- ҳаракатларга ургатиш, ёш даврларига нисбатан восита ва услубларни танлаш;
- жисмоний юкламаларни миқдор ва сифат жиҳатидан бошқариш ва индивидуаллаштириш;
- жисмоний машғулотларни режалаштириш, назорат ва таҳлил қилиб бориш;
- спорт фаолиятининг асосий томонларини бошқариш;
- спорт соҳасидаги илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш.

5.2. Бакалаврлар касбий фаолиятининг объектлари:

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши буйича тайёрланган бакалаврлар касбий фаолиятининг объектлари:

- мактабгача, умумий урта, урта махсус, касб-хунар, таълим муассасаларидаги таълим олувчилар;
- спорт мактаблари, спорт турларига ихтисослашган спорт мактаблари, спорт турлари буйича ихтисослашган болалар ва усмирлар спорт мактаблари, болалар ва усмирлар спорт мактабларидаги спорт машғулотлари билан шугулланувчилар;
- спорт турлари буйича машғулотларини ташкил этиш восита ва усуллари;
- спорт жамоалари, спорт клублари, ишлаб чиқариш корхоналари;
- спорт мусобақалари;

5.3. Бакалаврлар касбий фаолиятининг турлари:

- спорт ва жисмоний тарбия соҳаси;
- таълим тизимида педагогик;
- илмий-тадқиқот;
- фойдаланиш ва сервис хизматини курсатиш;
- соғломлаштириш ва тиклаш;
- таъкилий-бошқарув фаолияти қабиларни уз ичига олади.

Бакалавр тайёрланадиган касбий фаолиятнинг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчиларни билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидаг аниқланади.

- турли укув гуруҳи шуғулланувчиларининг машғулотларини утказиш;
- ҳаракатларга ургатиш жараёнида зарур восита, усул ва тамойилларни қўллай билиш;
- машғулотлар вақтида назоратларни олиб бориш;
- спорт машғулотлари қонуниятларига мос равишда укув-машғулотларини, мусобақаларни ва тиклаш жараёнларини замонавий усулларини **қўллаш қобилиятига эга бўлиши керак.**

Таълим тизимида педагогик фаолиятда:

- таълим тизимининг мос таълим муассасаларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган укув фанлари бўйича назарий машғулотларни утказиш;
- таълим тизимининг мос таълим муассасаларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган укув фанлари бўйича амалий машғулотларни утказиш;
- замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт укув машғулотларини ишлаб чиқиш ва утказиш;
- уқитилаётган фанлар бўйича дарсларни утказиш учун зарур бўлган укув-методик хужжатларни шакллантириш ва тузиш;
- уқитилаётган фан бўйича машғулотларни утказиш учун уқитишнинг техник воситаларини ишлаб чиқиш ва уларнинг эксплуатацияси;
- мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида уқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида уз-узини мунтазам такомиллаштириш ва уларни **қўллаш қобилиятига эга бўлиши керак.**

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

- спорт турлари билан шуғулланувчиларнинг турли тайёргарлик томонлари даражасини аниқлаш;
- спорт турлари билан шуғулланувчиларнинг жисмоний, техник, тактик тайёргарлигини амалга оширишдаги восита ва усуллардан фойдалана олиш;
- жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланувчиларнинг тайёргарлигини ривожлантиришга қаратилган экспериментал тадқиқотларда иштирок эта олиш;
- берилган дастурлар бўйича шуғулланувчиларнинг жисмоний сифатларнинг ривожланганлик даражаларини; машғулотларнинг сифатини таъминлаш жараёнларини таҳлил қилиш ва оптималлаштириш усулларини қўллаш; жисмоний машқлар таъсирида организмда юзага келадиган физиологик, биохимик, биофизик жараёнларни аниқлаш; тупланган натижаларни математик-статистик ҳисоблаш усулларида қайта ишлаш;
- дастлабки маълумотларни туплаш ва натижаларни қайта ишлаш;
- интернет тармогидан фойдаланган ҳолда энг янги илмий маълумотларни мақсадли излаш;
- жисмоний тарбия ва спортга оид илмий манбаларни урганиш;
- талабалар илмий анжуманларида иштирок этиш;
- кафедранинг инновацион гуруҳ таркибларида ёрдамчи сифатида иштирок этиши;
- кафедранинг илмий-тадқиқот ишларини бажаришда иштирок этиш;
- илмий-тадқиқот натижаларини ва ишланмаларини амалиётда **қўллаш қобилиятига эга бўлиши керак.**

Фойдаланиш ва сервис хизматини курсатиш фаолиятида:

- спорт иншоотлари ва жиҳозлардан фойдаланишни, таъмирлаш ва техникавий хизмат курсатишни **қўллаш қобилиятига эга бўлиши керак.**

Соғломлаштириш ва тиклаш фаолиятида:

- даволаш муассасаларида, дам олиш уйларида, санаторияларда соғломлаштирувчи жисмоний машғулотларни олиб бориш
- спорт билан шуғулланувчиларнинг жисмоний ва функционал ҳолатини қайта тикловчи замонавий восита ва усулларни **қўллаш қобилиятига эга бўлиши керак.**

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

- оммавий жисмоний тарбия ва спорт тадбирлари ҳамда мусобақаларини ташкил этиш ва жараёни бопқариш;
- спорт мусобақаларини утказиш буйича низомларни тузиш;
- спорт мусобақаларини утказиш сарф-ҳаражат сметаларини тузиш;
- жисмоний тарбия ва спорт соҳасининг бошланғич бошқарув буғинлари иш фаолиятини ташкил қилиш;
- атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;
- касбга оид муаммолар ечимларини амалиётга татбиқ этиш;
- фикрлар ҳар хил булган шароитда бошқарув қарорларини қабул қилиш;
- бажараётган фаолияти буйича иш режасини тузиш ва уни бажариш, назорат қилиш ва амалга оширган ишининг натижаларини баҳолаш ва уларни *қўллаш қобилиятига эга бўлиши керак.*

6.2. Таълим дастурлари буйича билим, малака ва куникмаларга қўйилган талаблар**6.2.1 Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар буйича талаблар**

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар блоки буйича талаблар Олий ва урта махсус таълим вазирлиги тасдиқлаган «*Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар*» блоки буйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйилган талаблар» асосида белгиланади.

6.2.2 Математик ва табиий-илмий фанлар блоки буйича талаблар**6.2.2.1. Информатика ва ахборот технологиялари фани буйича****Бакалавр:**

- компьютер тизимининг тузилмаси, унинг тулақонли имкониятлари;
- компьютернинг ишлаш принциплари, техник ва дастурий таъминоти;
- уқув-машгулот ва мусобақа фаолиятидаги ахборот технологияларини қўлланилиши *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- ахборотни, ахборот тўплашни, сақлашни, қайта ишлашни, узатишни ва химоялашни;
- спорт натижаларига янги замонавий ахборот технологиялари асосида дастлабки ишлов беришни;
- тармоқда ахборот технологиялардан самарали фойдаланишни;
- интернет тармоғида ишлашни ва ахборотларни мустақил излашни;
- компьютер дастурларини ишлатишни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- дастурлаш ва ҳисоблаш техникаси ҳамда дастурий таъминотлардан фойдаланиш;
- компьютер графикаси воситаларидан фойдаланиш *қўнукмаларига эга бўлиши керак.*

6.2.2.2. Спорт метрологияси фани буйича**Бакалавр:**

- фаннинг ахамияти ва жисмоний тарбия ва спортда тутгап урни;
- замонавий математик моделлаштириш;
- жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги замонавий метрологик назария ва амалиёт *ҳақида тасаввурга эга бўлиши;*
- математик-статистика назарияси (таҳлил) асосларини;
- муайян жараён учун таҳлил тизимини тузиш ва тизим доирасида ҳисоблаш ишларини олиб боришни;
- функционал ва ҳисоблаш топширигини ечиш услубларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- спортда олинган натижаларни таҳлил қилишда *қўлланиладиган улчов бирликлардан фойдалана олиш;*

UZSTANDART AGENTLIGI
 STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
 NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
 AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
 JORIY ETISH BOSHQARMASI

- объектларнинг миқдорий ва сифат муносабатларини ифодалаш учун математик символлардан фойдаланиш;
- тадқиқот маълумотларини қайта ишлашнинг асосий усул ва йуриқларидан фойдаланиш *қуникмаларига эга булиши.*

6.2.2.3. Биомеханика фани буйича

Бакалавр:

- тана биокинематикаси;
- ричак ва мувозанатларнинг турли-туманлиги;
- ҳаракатлар ва уларни тузилмасининг биомеханик асослари *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- спорт фаолиятида қўлланиладиган ҳаракат тавсифлари ва улчов бирликлари тизимларини;
- ҳаракат сифатларининг биомеханик асослари;
- тана биозвеноларининг ҳаракатлари ритми ва темпи, фазовий ва динамик тавсифларини ҳисоблашни;
- тана биозвенолари ҳаракат тавсифларини ҳисоблаш ва график ифодалашни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- ҳаракатларнинг биомеханик тавсифлари ва уларни таҳлил қилиш;
- ҳаракатнинг кнематик, динамик ва энергетик тавсифларини аниқлашга доир масалалар ечиш;
- спортчининг қоматини бузилиш сабабларини таҳлил қилиш;
- функционал ва ҳисоблаш топширигини ечиш;
- тажриба материалларини умумлаштириш ва қайта ишлаш *қуникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.4. Физиология ва спорт физиологияси фани буйича

Бакалавр:

- физиологик қонуниятлар;
- физиологик жараёнлар;
- ташқи муҳит шароитлари;
- инсоннинг иш қобилияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- асосий физиологик тушунчалар;
- физиологик функцияларнинг бошқарилиш йуллари;
- одам организмнинг орган ва тизимларининг иши, уларнинг узаро муносабати, бошқарилиш жараёнлари;
- жисмоний машқлар таъсирида организмда юзага келадиган функционал узгаришлар;
- спортчи организмнинг яширин имкониятлари;
- жисмоний сифатларининг ривожланишини физиологик механизмлари;
- спорт фаолияти жараёнида спортчи организмда юзага келадиган ҳолатларнинг физиологик механизмлари;
- организмнинг жисмоний машқларга мослашишини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- физиологик синамаларни ўтказиш ва баҳолаш;
- мускул фаолиятининг энергетик таъминотини аниқлаш *қуникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.5. Биохимия ва спорт биохимияси фани буйича

Бакалавр:

- органик, аорганик химия;
- табиатда моддалар алмашинуви;
- тирик организмнинг химиявий таркиби *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- инсон организмнинг таркибига кирувчи химиявий *бирликлари ва тизимларини;*
- организмда моддалар алмашинувини;

- спорт амалиётида биохимиявий назоратларни;
- жисмоний фаолият жараёнида биохимиявий узгаришларни;
- энергияни хосил булиши ва унинг машқ бажариш жараёнида сарфланишини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- биологик суюқлик (қон, сийдик) курсаткичларини аниқлаш;
- спортчиларда энергия сарфини аниқлаш;
- спортчилар учун махсус овқатланиш рационини тузиш;
- функционал тестларни утказиш ва баҳолаш **қуникмаларига эга булиши керак.**

6.2.2.6. Гигиена ва спорт гигиенаси фани буйича

Бакалавр:

- гигиенанинг мазмун ва моҳияти;
- гигиеник талабларни таъминлаш;
- гигиеник талаблар ва уни бузилиш оқибатлари **ҳақида тасаввурга эга булиши;**
- жисмоний тарбия ва спорт гигиенаси асосларини;
- спортчи организмга таъсир этувчи гигиеник омилларни;
- атроф-муҳитдаги гигиеник курсаткичларнинг спортчилар саломатлигини сақлаш ва жисмоний иш қобилиятини оширишга таъсирини;
- спорт билан шуғулланганда қуйиладиган талабларни;
- спорт иншоотларини қурилиши ва ишлатилишига қуйиладиган гигиеник талабларни;
- спортчиларни кун тартиби ва овқатланиши гигиенасини;
- спортчини гигиеник текшириш усулларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- спортчиларни овқатланиш рационини аниқлаш;

- тегишли асбоблардан фойдалана олиш;

- спорт иншоотларига қуйиладиган гигиеник меъёрларни аниқлаш **қуникмаларига эга булиши керак**

6.2.2.7. Анатомиа фани буйича

Бакалавр:

- табиат эволюцияси туғрисида;
- инсон организмнинг бир бутунлиги;
- морфо-функционал хусусиятлар **ҳақида тасаввурга эга булиши;**
- одам организмни ташкил этувчи тизимлар ва аъзоларнинг жойлашуви;
- одам аъзоларининг функцияларини;
- жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари таъсирида юзага келувчи узгаришларни **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- ички аъзоларини чегаралаш, проекциялаш;

- анатомик улчаш усулларида фойдаланиш **қуникмаларига эга булиши керак.**

6.2.2.8. Даволаш жисмоний тарбияси фани буйича

Бакалавр:

- даволаш жисмоний тарбиясининг мақсад ва вазифалари;
- даволаш жисмоний тарбиясининг таснифи **ҳақида тасаввурга эга булиши;**
- жисмоний машқларнинг даволовчи таъсирини;
- даволаш жисмоний тарбиясининг восита ва услубларини;
- даволаш жисмоний тарбиясида қулланиладиган жисмоний машқларга қуйиладиган талабларни **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- турли касалликларда даволаш жисмоний машқларини мажмуасини тузиш;
- даволаш жисмоний тарбия машғулотларини утказишда шуғулланувчиларни назорат қилиш **қуникмаларига эга булиши керак.**

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AKBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

6.2.2.9. Спорт тиббиёти. Массаж фани буйича**Спорт тиббиёти буйича****Бакалавр:**

- спорт тиббиётининг мақсади ва вазифалари;
- саломатлик даражалари, касаллик, саломатлик *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- касалликни пайдо булиш сабабларини;
- касалликларда юзага келадиган узгаришларни;
- спортчилар организмда юзага келувчи зарарли таъсирлар ва уларнинг асоратларини бартараф этишни;
- тиббий анамнез ва соматоскопияни утказишни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- жисмоний ривожланишни текшириш усуллари бажариш;
- организм тизимларини клиник текшириш;
- тиббий синамаларини утказиш ва натижаларини баҳолаш;
- биринчи тиббий ёрдам курсатиш *қуникмаларига эга булиши керак.*

Массаж буйича**Бакалавр:**

- массажнинг ривожланиши;
- массажнинг таснифи *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- массаж қоидаларини;
- массажга қарши курсатмаларни;
- массаж усуллари ва унинг таъсирини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- массаж усуллари амалий бажариш;
- массаж аппаратларидан фойдалана олиш *қуникмаларига эга булиши керак.*

6.2.2.10. Экология фани буйича**Бакалавр:**

- табиат қонунларини англаш, уларга риоя қилиш, экологик билимлар туғрисида;
- экологик муҳит, экологик мувозанат;
- табиат ресурслари, уларнинг тоифалари ва фойдаланиш истикболлари *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- атроф-муҳитни табиий ва антропоген омилларнинг салбий ва зарарли таъсиридан химоялаш воситалари ва усуллари;
- табиатни муҳофаза қилишни назарий асосларини, инсоннинг хужалик фаолиятини, жумладан сув хужалиги иншоотларининг атроф-муҳитга салбий таъсири, бу таъсирларни олдини олиш ёки бартараф қилиш чора-тадбирларини;
- атмосфера хавоси, сув хавзалари, тупроқни ифлосланишдан муҳофаза қилиш чора-тадбирлари, сувни тозалашнинг асосий методларини;
- табиатдан самарали фойдаланишнинг экологик тамойилларини табиатга зарар етказмайдиган технологиялар яратиш усуллари;
- халқаро ва давлат ташкилотлари томонидан ишлаб чиқилган экологик тадбирларни *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- экологик инқирозлар ва уларни олдини олиш, ҳудуднинг экологик ҳолатни баҳолаш ва уни соғломлаштириш чора-тадбирларини асослаш ва атроф-муҳитга масъулиятли муносабатда булиш *қуникмаларига эга булиши керак*

6.2.3. Умумқасбий фанлар буйича талаблар**6.2.3.1. Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти фани буйича****Бакалавр:**

- жисмоний тарбия назарияси ва услубияти фанининг ривожланиши;
- жисмоний тарбия ва спортнинг жамиятдаги функцияси;
- таълим муассасаларида жисмоний тарбия ва спортнинг ташкил қилиниши ва унинг ахамияти;

- жисмоний тарбия тизимлари, спортчиларни тайёрлаш асослари, оммавий-спорт ва соғломлаштириш ишлари ва уларнинг аҳамияти;
- ҳаракатларга ургатиш ва ёш даврларга нисбатан восита, услубларни танлаш ҳамда спорт машғулотининг қонуниятлари;
- жаҳон маданиятининг ривожланиши жараёнидаги уз халқининг жисмоний тарбия ва спорт тизими тараққиётидаги асосий босқичлари;
- жисмоний тарбия ва спортнинг эстетик, ахлоқий ва маънавий қадриятлари;
- жисмоний тарбия ва спортдаги дидактик қонуниятлари **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- жисмоний тарбия ва спорт тизимлари;
- Ўзбекистонда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш бўйича қабул қилинган ҳукукий ва меъёрий ҳужжат асосларини;
- жисмоний тарбия ва спортнинг воситалари, тамойиллари ва услубларини, машғулотларни мазмуни, шакли ва уларни тузилиш қонуниятларини;
- жисмоний тарбия ва спорт машғулотларини режалаштириш ва назоратларни олиб боришни;
- ҳаракатларга ургатиш жараёнининг асосларини;
- турли ёшдагилар билан жисмоний тарбия ва спорт машғулотларини олиб бориш асосларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- жисмоний тарбия ва спорт машғулотларини ташкил қилиш, режалаштириш, назорат қилиш ва утказиш;
- ҳаракатларга ургатиш, жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- ҳаракатларга ургатишда қўлланиладиган восита, усул ва тамойилларни таҳлил қилиш;
- спорт мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- жисмоний тарбия ва спорт ишларини тарғибот қилиш;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотлари ва жамоаларининг бонқарувини қуйи ва ўрта бўғинларида фаолият олиб бориш;
- жисмоний тарбия ва спортда илмий-тадқиқот ишларини олиб бориш;
- жисмоний тарбия ва спорт тайёргарлигида мажмуали назорат усулларидан фойдалана олиш **қўникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.3.2. Жисмоний тарбия ва спорт менежменти фани бўйича

Бакалавр:

- жисмоний тарбия ва спорт менежментининг назарий ва услубий асослари;
- жисмоний тарбия ва спорт менежментининг замонавий концепциялари;
- жисмоний тарбия ва спорт менежментининг илмий мактаблари;
- жисмоний тарбия ва спорт бошқарувида менежмент **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- жисмоний тарбия ва спортни бошқариш тизимлари, давлат идораларига тавсиф, спортни бошқарувчи ташкилотлар фаолиятини;
- ишлаб чиқариш ва таълим муассасаларида жисмоний тарбия ишларини ташкил этиш ва бошқарув йўналишларини;
- жисмоний тарбия ва спорт тизимини молиялаштиришни;
- аҳоли турар жойларида оммавий соғломлаштириш ишларини ташкил этиш ва бошқаришда менежмент услубларидан фойдаланишни;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотлари фаолиятини бошқариш - жисмоний тарбия ва спорт бошқаруви меҳнатининг таърифи, хусусиятлари, турларини;
- Ўзбекистон Республикаси Миллий Олимпия қўмитаси фаолияти ва уни бошқарув тизимини;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида ходимларни бошқаришни;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларининг ташкилий тузилмаларининг турларини;

- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларининг асосий ташкилий-ҳуқуқий шакллари;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотлари ривожланишидаги замонавий тенденцияларни **билиши ва улардан фойдалана олиши**;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида бошқарув усулларида фойдаланиш;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида менежмент технологиясини ташкил этиш;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида молиявий режалаштириш, ташкил этиш, мотивациялаш, мувофиқлаштириш;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида бошқаруви фаолиятида ахборотлар ва коммуникациялардан фойдаланиш;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларининг ички ва ташқи муҳитини таҳлил қилиш;
- жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида бошқарув қарорларини қабул қилиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.3.3. Спорт иншоотлари фани бўйича

Бакалавр:

- спорт иншоотларининг ривожланиш истиқболлари;
- замонавий спорт иншоотларининг инфраструктураси **ҳақида тасаввурга эга бўлиши**;
- спорт иншоотларининг вужудга келиши тарихи ва ривожланиш даврларини;
- спорт иншоотлари лойиҳасининг асосий курсатгичларини;
- спорт иншоотларининг моддий-техника базасини **билиши ва улардан фойдалана олиши**;
- спорт иншоотларини лойиҳалаш;
- спорт иншоотлари ва жиҳозларининг шакллари тасвирлаш усуллари ва техникавий чизмаларни чизиш;
- спорт иншоотларининг меъёрий талабларини ишлаб чиқиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.3.4. Психология ва спорт психологияси фани бўйича

Бакалавр:

- шахс психологияси;
- сезги ва идрок;
- тасаввур ва хаёл;
- тафаккур, нутқ;
- хотира ва диққат;
- эмоция ва ҳис-туйғулар;
- ирода ва иродавий ҳаракатлар;
- темперамент, характер, қобилият
- шахс психикасига доир қонуниятлар **ҳақида тасаввурга эга бўлиши**;
- спортчини психологик жиҳатдан тайёрлашни;
- спортчини тактик жиҳатдан психологик тайёрлашни;
- спортчини иродавий жиҳатдан тайёрлашни;
- жисмоний тарбия ва спорт жараёнида спортчи шахсини психологик кузатишни;
- илмий-тадқиқот ишларини олиб боришни **билиши ва улардан фойдалана олиши**;
- жисмоний тарбия ўқитувчисига психологик тавсиф бериш;
- спорт мураббийига психологик тавсиф бериш;
- спорт мусобоқасига психологик тавсиф бериш;
- спорт фаолияти турлари бўйича касбий муаммоларни ҳал қилиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.3.5. Яккакураш спорт турлари фанлари буйича**Енгил атлетика буйича****Бакалавр:**

- енгил атлетиканинг ривожланиш босқичлари;
- енгил атлетика турларининг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- енгил атлетиканинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машгулотларнинг мазмуни, шакли ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- енгил атлетика турларининг техникасини;
- енгил атлетика турлари буйича машгулотларини олиб бориш асосларини;
- енгил атлетика буйича мусобақа қоидаларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*

- енгил атлетика турлари буйича машгулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- енгил атлетика турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- енгил атлетика турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- енгил атлетика буйича мусобақа жараёнида дастлабки ҳакамлик қилиш *қуникмаларига эга булиши керак.*

Гимнастика буйича**Бакалавр:**

- гимнастиканинг ривожланиш босқичлари;
- гимнастиканинг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- гимнастиканинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машгулотларнинг мазмуни, шакли ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- гимнастика техникасини;
- гимнастика буйича машгулотларини олиб бориш асосларини;
- гимнастика буйича мусобақа қоидаларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- гимнастика буйича машгулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гимнастикада қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- гимнастика мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гимнастика буйича мусобақа жараёнида дастлабки ҳакамлик қилиш *қуникмаларига эга булиши керак.*

Сузиш буйича**Бакалавр:**

- сузиш турларининг ривожланиш босқичлари;
- сузиш турларининг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- сузишнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машгулотларнинг мазмуни, шакли ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- сузиш турларининг техникасини;
- сузиш турлари буйича машгулотларини олиб бориш асосларини;
- сузиш буйича мусобақа қоидаларини *билиши ва улардан фойдалана олиши;*
- сузиш турлари буйича машгулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- сузиш турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;
- сузиш турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- сузиш буйича мусобақа жараёнида дастлабки ҳакамлик қилиш *қуникмаларига эга булиши керак.*

Кураш буйича**Бакалавр:**

- кураш турларининг ривожланиш босқичлари;
- кураш турларининг аҳамияти *ҳақида тасаввурга эга булиши;*
- кураш турларининг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;

- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- кураш турларининг техникасини;
- кураш турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- кураш турлари мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- кураш турлари буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- кураш турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;

- кураш турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;

- кураш турлари буйича мусобақа жараёнида дастлабки ҳакамлик қилиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

Бокс (уғил болалар учун) буйича

Бакалавр:

- бокснинг ривожланиш босқичлари;
- бокснинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- бокснинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- бокс техникасини;
- бокс буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- бокс буйича мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- бокс буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- боксда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;

- бокс мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;

- бокс буйича мусобақа жараёнида дастлабки ҳакамлик қилиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

Бадий гимнастика (қизлар учун) буйича

Бакалавр:

- бадий гимнастиканинг ривожланиш босқичлари;
- бадий гимнастиканинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- бадий гимнастика турларининг воситалари, тамойиллари ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмуни, шакли ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- бадий гимнастика турлари техникасини;
- бадий гимнастика турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- бадий гимнастика буйича мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- бадий гимнастика турлари буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- бадий гимнастика турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;

- бадий гимнастика мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;

- бадий гимнастика буйича мусобақа жараёнида дастлабки ҳакамлик қилиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

Оғир атлетика (уғил болалар учун) буйича

Бакалавр:

- оғир атлетиканинг ривожланиш босқичлари;
- оғир атлетиканинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**
- оғир атлетика турларининг воситалари, тамойиллари ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- оғир атлетика турлари техникасини;
- оғир атлетика турлари буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- оғир атлетика турлари буйича мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- оғир атлетика турлари буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;

- оғир атлетика турларида қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;

- оғир атлетика турлари мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;

- оғир атлетика турлари буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш

қуникмаларига эга бўлиши керак.

Ритмик гимнастика (қизлар учун)

Бакалавр:

- ритмик гимнастикани тарихи ва ривожланиш босқичлари;

- ритмик гимнастикани жисмоний тарбия тизимидаги урни;

- ритмик гимнастикани таълим муассасаларида қулланилиши ва унинг аҳамияти;

- ритмик гимнастика воситалари билан оммавий соғломлаштириш ишларини турли

ёшдагилар билан утказиш **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**

- ритмик гимнастика маніқларидан фойдаланишни;

- касбий фаолиятда ритмик гимнастика машғулотларини ташкил этиш, утказишнинг замонавий методларини қуллашни;

- ритмик гимнастика маніқларини шуғулланувчиларнинг ёш даврларига мос воситалари, услублари ва тамойилларини қуллашни **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- жисмоний сифатларни ривожлантиришда ритмик гимнастикани қуллаш ва машғулотларни утказишда фойдалана олиш;

- ритмик гимнастикада жисмоний юкламаларни миқдорий ва сифат жиҳатидан боніқариш;

- ритмик гимнастика воситалари, услубларини билиши ва амалиётга тадбиқ эта олиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

6.2.3.6. Спорт ва миллий уйинлари фанлари буйича

Баскетбол буйича

Бакалавр:

- баскетболнинг ривожланиш босқичлари;

- баскетболнинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**

- баскетболнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;

- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;

- баскетбол техникасини;

- баскетбол буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;

- баскетбол буйича мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- баскетбол буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;

- баскетболда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;

- баскетбол мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;

- баскетбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш **қуникмаларига эга бўлиши керак.**

Волейбол буйича

Бакалавр:

- волейболнинг ривожланиш босқичлари;

- волейболнинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга бўлиши;**

- волейболнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;

- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;

- волейбол техникасини;

- волейбол буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;

- волейбол буйича мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**

- волейбол буйича машғулотларини ташкил қилиш ва улардан фойдалана олиш орқали жисмоний сифатларни ривожлантириш;

ривожлантириш;

STANDART AGENTLIGA
TAJAVVAZLIK VA
MAZORATIN! MUVOFIQLASHTIRISH VA
Axborot Texnologiyalarini
Joriy Etish Boshqarmasi

- волейбол мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- волейбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш **қуникмаларига**

эга булиши керак.

Футбол буйича

Бакалавр:

- футболнинг ривожланиш босқичлари;
- футболнинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга булиши;**
- футболчи тайёргарлигининг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- футбол техникасини;
- футбол буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- футбол буйича мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- футбол буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- футболда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни

ривожлантириш;

- футбол мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- футбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш **қуникмаларига**

эга булиши керак.

Гандбол буйича

Бакалавр:

- гандболнинг ривожланиш босқичлари;
- гандболнинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга булиши;**
- гандболчи тайёргарлигининг воситалари, тамойиллари ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- гандбол техникасини;
- гандбол буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- гандбол буйича мусобақа қоидаларини **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- гандбол буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гандболда қулланиладиган махсус машқлар орқали жисмоний сифатларни

ривожлантириш;

- гандбол мусобақаларини ташкил қилиш ва утказиш;
- гандбол буйича мусобақа жараёнида дастлабки хакамлик қилиш **қуникмаларига**

эга булиши керак.

Миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича

Бакалавр:

- миллий ва ҳаракатли уйинларнинг ривожланиш босқичлари;
- миллий ва ҳаракатли уйинларнинг аҳамияти **ҳақида тасаввурга эга булиши;**
- миллий ва ҳаракатли уйинларнинг воситаларини, тамойилларини ва услубларини;
- машғулотларнинг мазмунини, шаклини ва уларнинг тузилиш қонуниятларини;
- миллий ва ҳаракатли уйинлар техникасини;
- миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича машғулотларини олиб бориш асосларини;
- миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича қоидаларни **билиши ва улардан фойдалана**

олиши;

- миллий ва ҳаракатли уйинлар буйича машғулотларини ташкил қилиш ва утказиш;
- миллий ва ҳаракатли уйинларда қулланиладиган махсус машқлар орқали

жисмоний сифатларни ривожлантириш **қуникмаларига эга булиши керак.**

6.2.3.7. Спорт педагогик маҳоратини ошириш фани буйича

Бакалавр:

- тайёргарлик турлари;
- жисмоний тайёргарлик;
- техник тайёргарлик;
- тактик тайёргарлик;

U'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

- функционал тайёргарлик;
- интеграл тайёргарлик **ҳақида тасаввурга эга булиши;**
- жисмоний тайёргарликни амалга оширишни;
- техник тайёргарликни амалга оширишни;
- тактик тайёргарликни амалга оширишни **билиши ва улардан фойдалана олиши;**
- машгулот жараёнини ташкил этиш;
- хато ва камчиликларни аниқлаш, уларни тузатиш;
- машгулот жараёнида турли восита ва усулларни қўллай олиш;
- асбоб-анжомлардан фойдаланиш;
- ҳакамлик фаолиятини амалга ошира олиш **қуникмаларига эга булиши керак.**

6.2.3.8. Ҳаётий фаолият хавфсизлиги фани буйича

Бакалавр:

- ҳаёт фаолияти хавфсизлигининг асосий тушунчалари, долзарб масалалари;
- меҳнат фаолиятида хавфсизлик;
- фавқулодда ҳолатларда ўз-ўзларига, шикастланганларга биринчи ёрдам курсатиш;
- ҳаёт фаолияти хавфсизлигини инсон фаолиятининг атроф-муҳит билан алоқаси

ҳақида тасаввурга эга булиши;

- атроф-муҳит учун физик, кимёвий ва биологик ҳодисаларнинг зарарли таъсиридан ҳимоялаш воситалари ва усулларини;

- инсон учун физик, кимёвий ва биологик ҳодисаларнинг зарарли таъсиридан ҳимоялаш воситаларини ва усулларини;

- фавқулодда вазиятлар вақтида фуқаро муҳофазасини гуруҳлари тузилишини;

- фавқулодда ҳолат пайдо булиши ва ривожланишини огоҳлантиришни;

- кутқарув ва ут учиришда фаол иштирок этишларни **билиши ва улардан**

фойдалана олиши;

- фавқулодда вазият туфайли юзага келган талофатларни камайтириш;

- фавқулодда вазият ҳолатларида ўз-ўзларига, шикастланганларга биринчи ёрдам курсатиш;

- фавқулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этиш **қуникмаларига эга булиши**

керак.

6.2.3.9. Танлов фанлари буйича

Танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар бакалаврият таълим йўналиши буйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

6.2.4. Ихтисослик фанлари буйича талаблар

6.2.4.1. Танланган спорт тури назарияси ва услубияти фани буйича:

Бакалавр:

- танланган спорт турининг тарихи ва ривожланиш босқичлари;

- Ўзбекистон жисмоний тарбия ва спорт тизимида танланган спорт турининг урни;

- танланган спорт тури буйича халқаро ва республика ташкилотлари, уларнинг

функциялари;

- техник, тактик ва жисмоний тайёргарликнинг ўзаро боғлиқлиги;

- жисмоний сифатларни ривожлантириш восита ва усуллари;

- техникани ривожлантириш восита ва усуллари;

- тактикани ривожлантириш восита ва усуллари;

- уқув-машгулот ва мусобақаларда психологик тайёргарлик;

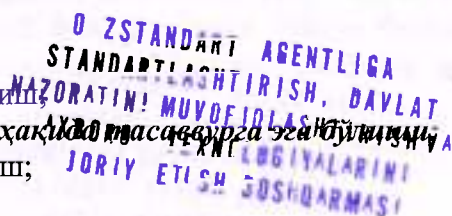
- функционал тайёргарлик;

- интеграл тайёргарлик;

- жорий, йиллик ва истикболли режалаштириш, **ҳақида тасаввурга эга булиши;**

- спорт турига дастлабки танловни ўтказиш **ҳақида тасаввурга эга булиши;**

- техник усулларни бажаришни таҳлил қилиш;

- техник тайёргарликни амалга оширишни;
- тактик тайёргарликни амалга оширишни;
- жисмоний сифатларни тарбиялашда восита, усул ва тамойилларни танлаш ва қўллашни;
- нагрузкаларни меъёрлашни;
- тайёргарликни ташкил этишда даврларни ва босқичларни;
- машғулотларни режалаштиришни *билиши ва улардан фойдалана олиши*;
- машғулот жараёнини ташкил этиш;
- машғулотларда йул қўйилаётган хато ва камчиликларни аниқлаш, уларни тузатиш;
- машғулот жараёнида турли восита ва усулларни қўллай олиш;
- машғулотда асбоб-анжомлардан фойдаланиш;
- ҳакамлик фаолиятини амалга ошириш;
- мусобақаларда ҳакамлик қилиш;
- илмий-тадқиқот ишларини ташкил этиш ва утказиш *қуникмаларига эга бўлиши керак*.

6.2.5. Қушимча фанлар буйича

Қушимча фанларнинг таркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар таълим йуналиши буйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7. Таълим дастурларининг мазмуни ва компонентлари

7.1. 5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши буйича бакалаврларни тайёрлашнинг таълим дастури таълимнинг кундузги шакли буйича 4 йил ўқишга мўлжалланган бўлиб, қуйидаги вақт тақсимотига эга:

Назарий таълим	136 ҳафта
Аттестация	19 ҳафта
Таътил	29 ҳафта
Малака амалиёти	15 ҳафта
Битирув иши	5 ҳафта
Жами	204 ҳафта

7.2. Талаба ҳафталик ўқув юкмасининг максимал ҳажми 54 соат, шундан аудиториядаги ўқув юкмаси – 32 соат, қолган соатлар ҳажми мустақил таълим учун ажратилади.

7.3. Жорий, оралик ва якуний аттестацияларни ҳисобга олган ҳолда таълим дастурининг умумий ҳажми 4 йиллик ўқув даври учун ҳафталик ўқув юктамалардан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

7.4. Таълим дастурини узлаштиришда бир қатор масалалар ёки интеграллаштирилган курслар муаммолари буйича талабаларнинг мустақил таълими кузда тутилади.

7.5. 5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалаврият таълим йуналиши буйича таълим дастурининг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.1. Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар мазмуни ва компонентлари

Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанларнинг зарурий мазмуни ва компонентлари «Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар» блоки буйича бакалаврлар тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйилган талаблар» асосида белгиланади.

U'ZBEKISTAN RESPUBLIKASI
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

7.5.2. Математик ва табиий-илмий фанлар мазмуни ва компонентлари

7.5.2.1. Информатика ва ахборот технологиялари:

информатика тушунчаси; ахборот туплаш, узатиш, қайта ишлаш ва ахборотни йиғиш жараёнларининг умумий тавсифи; ахборот жараёнларини амалга оширишнинг дастурий воситалари; спортда функционал ва ҳисоблаш топшириқларини ечиш модели; спорт тадқиқотларида дастурий таъминот; маълумотлар омбори; интернет тармоғи тузилмаси; интернет тизимининг дастурий таъминоти; таълим жараёнида ахборот технологиялари; компьютер графикаси.

7.5.2.2. Спорт метрологияси:

спорт фаолияти натижалари истиқболни башорат қилиш; жисмоний тарбия ва спортда математик-статистик таҳлил усуллари ва олинган натижаларни таҳлил қилишда улардан фойдаланиш; спорт метрологиясида улчашларга қўйиладиган умумий талаблар; улчаш назарияси асослари; улчаш хатоликлари ва уларни бартараф қилиш усуллари; спортда комплекс назоратнинг назарий ва амалий метрологик асослари; тестлар назариясининг математик-статистик асослари; баҳолаш назарияси асослари; жисмоний сифат курсаткичларини назорат қилиш; спортда назорат-улчаш воситалари ва услублари; спорт фаолияти натижаларини педагогик баҳолаш усуллари.

7.5.2.3. Биомеханика:

одам тана қисмларини тузилиши ва биомеханик тавсифлари; тана ва унинг биозвеноларини ҳаракат имкониятлари; тананинг механик энергияси ва қуввати; тана биокинематик занжирлари; тана биозвенолари биокинематик занжирларда ричаглар ва маятниклар сифатида; суяк ричаглари, уларнинг бажарадиган иши ва мувозанат шартлари; таянч-ҳаракатланиш аппарати биомеханик тизим сифатида; мушак қисқаришининг иши, қуввати, ва энергияси; спортдаги ҳаракатлар биомеханикаси; кинематик, динамик, энергетик тавсифлар; узгарувчан ҳаракатлар; жисмоний сифатлар биомеханикаси; ҳаракат сифатларини ривожлантириш усуллари; юриш, югуриш ва сакраш биомеханикаси; дифференциал биомеханика; эргометрия асослари; айланма ҳаракат; уқ атрофида айланма ҳаракатларни бошқариш; таянчли ва таянчсиз айланма ҳаракат; одам локомоциялари биомеханикаси; инсон танасида ҳаракатни ҳосил булиши ва бошқарилиши; спорт турлари биомеханикаси.

7.5.2.4. Физиология ва спорт физиологияси:

одам организмнинг орган ва тизимлари иши, уларнинг бир-бири билан узаро муносабати; организмнинг ташқи муҳит билан алоқаси ва бу жараёнларнинг бошқарилиш йуллари; жисмоний машқлар таъсирида организмда юзага келадиган физиологик узгаришларни аниқлаш ва микдори жиҳатидан таърифлаш; ҳар хил шароитларда мускул фаолиятининг энергетик таъминоти, спорт фаолиятида организмда юзага келадиган функционал ҳолатларни физиологик асослари, жисмоний сифатларни ривожланишини физиологик механизми, организмнинг жисмоний ишга адаптацияси; турли ёшдаги кишиларни жисмоний машқларга мослашиш жараёни, ташқи муҳитнинг алоҳида шароитларида спортчи иш қобилиятининг физиологик асослари, спортчининг спортга мулжаллаш ва уни танлашни физиологик жиҳатдан асослаш, соғломлаштирувчи жисмоний тарбиянинг физиологик асослари.

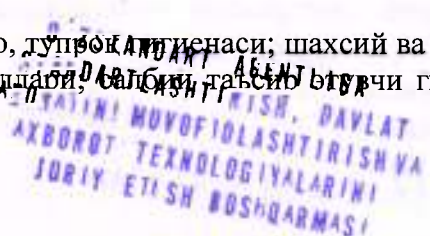
7.5.2.5. Биохимия ва спорт биохимияси:

умумий биохимия: организмнинг химиявий таркиби; химиявий моддаларнинг тузилиши ва хусусиятлари; биоэнергетика ва мода алмашинуви.

спорт биохимияси: мушаклар биохимияси; мушаклар фаолиятидаги биохимиявий жараёнлар; жисмоний фаолиятда биоэнергетик жараён; жисмоний фаолиятда содир буладиган биохимиявий узгаришлар.

7.5.2.6. Гигиена ва спорт гигиенаси:

умумий гигиена: гигиеник омиллар; сув, ҳаво, дупроқаттиқлик, шаҳсий ва умумий гигиена қоидалари; соғлом турмуш тарзи, тамониданги, салбий таъсири бўлган омиллар.

спорт гигиенаси: спорт иншоотлари гигиенаси; спортчиларни овқатланишининг гигиеник асослари; спорт кийимларига қўйиладиган гигиеник талаблар; турли ёшдагилар учун жисмоний машғулотлар гигиенаси; спортчиларда энергия сарфи;

7.5.2.7. Анатомия:

одам танасини яхлитлиги, уни ташкил этувчи тизимлар мажмуали ёндошув асосида ўрганилади, тизимлар, аъзолар, туқималар тузилиши қўйидагиларга - структура ва функцияни бирлигига, назарий- услубий ва морфо-кинезиологик тамойилларига таяниб ўрганилади, спорт амалиётида энг кўп қўлланилаётган ҳолатлар ва ҳаракатларни бажаришда таянч-ҳаракат аппаратини морфо-кинезиологик таҳлил қилишга доир саволлар ёритилади, таянч-ҳаракат аппарати таҳлил қилинганда, спорт амалиётида кенг тарқалган ҳаракатларни морфо-кинезиологик принципида ўрганилади.

7.5.2.8. Даволаш жисмоний тарбияси:

даволаш жисмоний тарбиясининг умумий асослари, жароҳатланиш туғрисида тушунча, синишлар ва унинг турлари, таянч-ҳаракат аппарати жароҳатининг функционал даволаш даврлари, болаларда таянч-ҳаракат аппарати нуқсонида даволаш жисмоний тарбияси, нерв тизими касаллигининг характеристикаси, невритларда даволаш жисмоний тарбияси методикаси, остеохондрозларда даволаш жисмоний тарбияси методикаси (касаллик даврларига қараб), марказий нерв тизими касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, юрак қон-томир тизими касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, нафас олиш тизими касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, овқат ҳазм қилиш органлари касаллигида даволаш жисмоний тарбияси, модда алмашинуви бузилишида даволаш жисмоний тарбияси.

7.5.2.9. Спорт тиббиёти. Массаж:

спорт тиббиёти: спорт тиббиёти фанига кириш, спорт тиббиётининг ташкил қилиниши ва ривожланиш тарихи, жисмоний ривожланиш, жисмоний ривожланишни текшириш усуллари, спортга танлаш ва спорт ориентацияси, спортчиларнинг нормал ва патологик даврларида юрак - қон томир тизимининг характеристикаси, юрак-қон томир тизимини клиник текшириш усуллари, юрак - қон томир тизимининг функционал синамаларини утказиш услуги, жавоб реакцияларнинг турлари, нерв тизимини клиник текшириш усуллари, нерв тизимини текширишда қўлланиладиган функционал синамалар, нафас олиш тизимини клиник текшириш усуллари, нафас олиш тизимини функционал синамалар ёрдамида текшириш, спортчилар организмнинг нормал ва патологик даврларида баъзи тизимларининг характеристикаси, тренировка машғулоти ва мусобақалар жараёнида тиббий педагогик назорат, “соғлиқ” ва “касаллик” туғрисида замонавий тушунча, умумий патология асослари, сурункали жисмоний зуриқиш оқибатида юзага келадиган патология олди ҳолатлари ва патологик ўзгаришлар, спортчилардаги таянч-ҳаракат аппаратининг шикастланишлари, спортчилардаги бош мия шикастланишларининг характеристикаси, қон кетиш, қон кетишни тўхтатиш йўллари, боғловлар ҳақидаги илм, боғловларни қўйиш усуллари, уткир патологик ҳолатлар, тусатдан юрак тухтагандаги реанимация чора-тадбирлар, иш қобилиятини қайта тиклаш воситалари, допингга қарши назорат, жинс назорати.

массаж фанига кириш, массаж фанининг ривожланишига шарқ алломаларини қўшган хиссаси, массажнинг физиологик таъсири, массаж таснифи, тизимлари, шакллари, усуллари, силашнинг физиологик таъсири тананинг орқа соҳасида силаш усули тананинг олди соҳасида силаш усули, сиқишнинг физиологик таъсири, тананинг орқа соҳасида сиқиш усули, тананинг олди соҳасида сиқиш усули, уқалашнинг физиологик таъсири, босиб, эзиб бажариладиган уқалаш усуллари суяқдан ажратиб бўладиган мушакларда уқалаш усуллари, ишқалаш усуллари, ишқалашнинг физиологик таъсири, тебратиш, титратиш, қоқиш, иккала кафт орасига олиб бажариладиган усулларнинг физиологик таъсири, ҳаракатлар, спорт массажининг турлари, танланган спорт турларидаги массаж ва уни қўллаш усули, умумий ва маҳаллий массаж, ноанъанавий массаж усуллари, нуқтали, сегментар, аурикулотерапия, плантар, су-жок ва аппарат массажи.

7.5.2.10. Экология:

экология фанининг мақсад ва вазифалари, булимлари, тадқиқот услублари, экология ва табиатни муҳофаза қилиш туғрисида қабул қилинган қонун ва қарорлар, экологик омилар, популяциялар экологияси, экотизимлар ва уларнинг биологик махсулдорлиги, биосфера ва инсон, экологик муаммолар, глобал муаммолар, Ўзбекистонда табиат муҳофазаси, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш; “Қизил китоб” ҳақида.

7.5.3. Умумқасбий фанлар блоки мазмуни ва компонентлари**7.5.3.1. Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти:**

жисмоний маданиятнинг жамиятдаги асосий функция ва шакллари; жисмоний тарбиянинг умумий назарияси ва услубий асослари; жисмоний тарбиянинг восита, услублари ва тамойиллари; ҳаракатларга ўргатиш жараёнининг асослари; жисмоний сифатларни тарбиялашнинг умумий асослари; жисмоний тарбия машғулотларнинг тузилиш шакллари; жисмоний тарбия жараёнини режалаштириш ва назорати; ёшлик даврлари бўйича жисмоний тарбия назарияси ва услубияти; спорт назариясининг умумий асослари; спортнинг жамиятдаги функцияси, шакли, ривожланиши ва моҳияти; спорт мусобақалари ва унинг хусусиятлари; спорт тайёргарлиги тизими; спорт тренировкаси ва унинг тузилиши; спорт тренировка тизимини режалаштириш ва назорати;

жисмоний тарбия асосларининг чуқур назарий аниқланишини таъминлаш, жисмоний тарбия ва спорт бўйича педагогнинг касбий фаолиятидаги асосий назарий-усулий қоидаларини амалга ошириш малакасини шакллантириш, жисмоний тарбия ва спорт фаолиятининг назарий қоидаларини ўрганиш, жисмоний тарбия назарияси ва услубияти ҳамда спорт машғулотларининг асосий тушунчаларини ўрганиш, жисмоний тарбия ва спортнинг восита ва усулларини узлаштириш; жисмоний тарбия ва спортнинг ташкилий шакллари ўрганиш; тайёргарлик фанлари тизимида жисмоний тарбия назарияси ва услубиятининг интеграцияловчи роли туғрисида тасаввур ҳосил қилиш; амалда ҳаракат фаолиятларини ўрганиш.

7.5.3.2. Жисмоний тарбия ва спорт менежменти:

жисмоний тарбия ва спорт менежментининг назарий ва услубий асослари, жисмоний тарбия ва спорт менежментининг ривожланиш тарихи ва замонавий концепциялари, жисмоний тарбия ва спорт менежментининг илмий мактаблари, жисмоний тарбия ва спорт бошқарувида менежмент, жисмоний тарбия ва спортни бошқариш тизимлари, давлат идораларига тавсиф, спортни бошқарувчи ташкилотлар фаолияти, ишлаб чиқариш ва таълим муассасаларида жисмоний тарбия ишларини ташкил этиш ва бошқарув йуналишлари, аҳоли турар жойларда оммавий соғломлаштириш ишларини ташкил этиш ва бошқаришда менежмент услубларидан фойдаланиш, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотлари фаолиятини бошқариш, жисмоний тарбия ва спорт бошқаруви меҳнатининг таърифи, хусусиятлари, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларини молиялаштириш, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида маркетинг фаолияти, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларининг асосий ташкилий-ҳуқуқий шакллари, Ўзбекистон Республикаси Миллий Олимпия қумитаси фаолияти ва уни бошқарув тизими, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида менежер фаолиятини режалаштириш ва ташкил қилиш, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида ходимларни бошқариш, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида ходимларга таъсир утказиш ва уларни бошқариш, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида молиявий низоларни ҳал этиш, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларининг ташкилий тузилмалари, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида молиявий режалаштириш, мотивациялаш, мувофиқлаштириш, жисмоний тарбия ва спорт ташкилотларида бошқарувда ахборотлар ва коммуникациялардан фойдаланиш, Халқаро спорт ҳаракати фаолиятини ташкил этиш ва бошқариш.

U'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

7.5.3.3. Спорт иншоотлари:

спорт иншоотларининг вужудга келиши ва уларнинг ривожланиш даврлари; спорт иншоотлари тоифаланиши ва таснифи; спорт иншоотлари фаолиятини истикболли режалаштириш ва уларни эксплуатациясини ташкил этиш; спорт иншоотларининг моддий-техника асосларини урганиш; спорт турлари буйича майдон ва жихозларнинг улчамлари; спорт иншоотларининг техник паспорти; спорт иншоотларини лойиҳалаш ва қуришда асосий ташкилий ҳолатлар; спорт иншоотларининг қурилиш технологияси;

7.5.3.4. Психология ва спорт психологияси:

шахс психологияси; билиш жараёнлари: сезги, идрок, тасаввур, хаёл, тафаккур, нутқ, хотира, диққат; психик ҳолатлар: кайфият, эмоция, ҳис-туйғулар, ирода; индивидуал-типологик хусусиятлар: темперамент, характер, қобилият; фаолият психологияси: уйин. уқиш, меҳнат фаолиятлари; спорт фаолиятининг психологик хусусиятлари; спортчи шахсининг психологик портрети; спорт мусобақаларининг психологияси; спортчи шахсини техник ва тактик жихатидан тайёрлашнинг психологик асослари.

7.5.3.5. Яққаккураш спорт турлари фанлари:**Енгил атлетика:**

енгил атлетика фанига кириш, енгил атлетиканинг, ривожланишидаги муҳим масалалар, (тарихий масалаларни қуриб чиқиш билан биргаликда), спортча юриш ва югуриш техникасининг асослари, сакраш техникасининг асослари, улоқтириш техникасининг асослари, болалар ва усмирлар билан утказиладиган енгил атлетика машғулотларининг услубияти, енгил атлетика буйича мусобақаларни ташкил қилиш ва утказиш, енгил атлетикада ургатиш услуби ва тренировка жараёни

Гимнастика:

гимнастикага оид атамалар; мактабда гимнастика дарсни ташкил этиш ва утказиш; гимнастика воситаларини қуллаш; умумривожлантирувчи машқлар; саф машқлари; гимнастика снарядларида машқлар техникасин ургатиш; гимнастикани соғломлаштирувчи турларини утказиш; амалий гимнастика воситаларини қуллаш.

Сузиш:

сузишнинг ривожланиш тарихи; Ўзбекистонда сузишнинг ривожланиши; мустақиллик йилларида сузиш спорти; сузиш машғулотларида техника хавфсизлиги қоидалари; сув муҳити билан таништириш машқлари; сузиш техникаси асослари; спортча сузиш усуллари; спортча сузиш усуллари техника асослари; чалқанча кроль усули техникаси, қул ва оёқ ҳаракатлари; кукракда кроль усули техникаси қул ва оёқ ҳаракатлари, нафас олиш; брасс усулида қул ва оёқ ҳаракатлари, нафас олиш; спортча сузиш усулларида старт ва бурилишлар техникасини ургатиш; сузишга ургатиш услубияти; амалий сузиш усуллари; чуқаётган одамни кутқариш ва унга биринчи ёрдам курсатиш; чалқанча брасс усули техникаси; ёнбошлаб сузиш усули техникаси; ҳар-хил ёшдаги шуғилланувчилар билан спорт машғулотларни утказиш ва мусобақаларни ташкил қилиш;

Кураш:

кураш турларини пайдо булиши ва ривожланиш тарихи, кураш турлари буйича мусобақа қоидалари ва ҳакамлик қилиш асослари, кураш турлари буйича техник усулларни таснифлаш, тизимлаштириш ва уларнинг атамалари.

Бокс (угил болалар учун):

бокс тарихи, бокс техника ва тактикаси, мусобақа қоидалари, жанговор ҳолатлар. ҳаракатланишлар. қул билан бош қисмига зарба бериш ва унинг турлари. қул билан гавда қисмига зарба бериш ва унинг турлари. бошга берилган зарбадан ҳимояланиш. гавда қисмига берилган зарбадан ҳимояланиш. гавда қисмига берилган зарбадан ҳимояланиш. хужум тактикаси. ҳимоя тактикаси. узок, урта ва яқин масофадан зарба олиб бориш техникаси ва тактикаси. амалий жанг олиб бориш.

U'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
STANDBY QASRDIN MANO KLUB
NAZORATIN! MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

Бадий гимнастика (қизлар учун):

бадий гимнастикага оид атамалар; хореография машқлари; оёқ ва кул ҳолатлари; рақс элементлари; буюм ва буюмсиз бажариладиган машқлар техникасини ургатиш; эркин машқлар.

Огир атлетика (угил болалар учун):

огир атлетиканинг ривожланиш тарихи. жаҳонда ва ўзбекистонда огир атлетика спорти пайдо булиши ва асосчиси. биринчи олимпиада, жаҳон чемпионлари ва натижалари. классик машқлар техникаси классик машқлар техникасини услубий ургатиш. асосий тушунчалар. огир атлетикада техник манқларга умумий тавсиф. спорт натижаларини кутарилишида энг муҳим техника эканлиги ҳақида тушунча. огир атлетика мусобақа қоидалари ҳакамлар ҳаёти, спортчиларнинг ёши, вазн тоифалари, катнашчиларнинг огирлигини улчаш тартиби, ғолибларни аниқлаш.

Ритмик гимнастика (қизлар учун):

ритмик гимнастиканинг ривожланиш тарихи; ритмик гимнастика вазифалари, воситалари; ритмик гимнастикада умумривожлантирувчи машқлар; сакраш машқлари; хореография машқлари; оёқ ва кул ҳолатлари; рақс элементлари; буюм ва буюмсиз бажариладиган машқларни ургатиш; ритмик гимнастика машғулотларини ташкил этиш, режалаштириш, мажмуалар тузиш ва воситаларни қўллаш.

7.5.3.6. Спорт ва миллий уйинлар:**Баскетбол:**

жаҳонда ва Ўзбекистонда баскетболни ривожланиш тарихи; уйин техникаси асослари; уйин тактикаси асослари; уйин қоидаси ва мусобақаларни ташкил қилиш асослари; уйин техникасига дастлабки ургатиш услубияти.

Волейбол:

жаҳонда ва Ўзбекистонда волейболни ривожланиш тарихи; уйин техникаси асослари; уйин тактикаси асослари; уйин қоидаси ва мусобақаларни ташкил қилиш асослари; уйин техникасига дастлабки ургатиш услубияти.

Футбол:

футболни ривожланишини қисқача тарихи; футболда техника ва тактика тушунчалари; футболчиларни машғулотлари ва ургатиш методикаси; уйин қоидалари; футболда замонавий тактик қурилишлар ва уларнинг аҳамияти; техник-тактик ҳаракатлар ва жисмоний сифатларнинг ўзаро боғлиқлиги.

Гандбол:

гандболни пайдо булиши ва ривожланиши босқичлари, гандболнинг жаҳонда ва Ўзбекистонда ривожланиши; гандбол техникаси тушунчаси; гандболчини спорт маҳоратини оширишда техник тайёргарликни аҳамияти; гандбол мусобақа қоидалари; мусобақаларни ташкил қилиш; ҳакамлар функцияси; ҳакамлик қилиш услубияти; тактика тушунчаси ҳақида; уйин тизими; тактикани асосий воситалари; техника ва тактика ҳаракатлар таснифи.

Миллий ва ҳаракатли уйинлар:

миллий ва ҳаракатли уйинларнинг инсоннинг жисмоний ва ижтимоий-иқтисодий тараққиётидаги ўрни; миллий ва ҳаракатли уйинларнинг мазмуни, моҳияти ва мақсадга оид таснифи; мактабда, дарсда ва дарсдан тапқари вақтда қўлланиладиган халқ ҳаракатли уйинлар; миллий ва ҳаракатли уйинлар таснифи; спорт секцияларига болаларни танлашда миллий ва ҳаракатли уйинлар ўрни; миллий ва ҳаракатли уйинларни ташкиллаштириш ва ўтказишда қўйиладиган педагогик талаблар.

7.5.3.7. Спорт педагогик маҳоратини ошириш:

танланган спорт тури буйича жисмоний тайёргарлик; умумий жисмоний тайёргарликни ривожлантириш ва модель курсаткичларнинг усуллари; махсус жисмоний тайёргарликни ривожлантириш ва жисмоний тайёргарликни ривожлантириш усуллари; жисмоний сифатларни ривожлантириш ва курсаткичларнинг усуллари; техник тайёргарлик машғулотлари; техник курсаткичларнинг усуллари; тактик

тайёргарлик машғулотлари; тактик курсаткичларни аниқлаш усуллари; интеграл тайёргарлик машғулотлари; интеграл тайёргарлик курсаткичларини аниқлаш усуллари; машғулот жараёнида йул қўйиладиган хатоларни аниқлаш, уларни тузатиш воситалари ва усуллари; ёрдамчи асбоб-анжомлар ва улардан фойдаланиш; машғулотларни назорат қилиш; натижаларни таҳлил қилиш; мусобақа фаолияти; мусобақа курсаткичларини аниқлаш усуллари; ҳакамлик, ҳакамлик фаолиятини аниқлаш усуллари.

7.5.3.8. Ҳаётӣ фаолият хавфсизлиги:

ҳаёт фаолияти хавфсизлигининг асосий тушунчалари; меҳнат фаолиятида хавфсизлик; фавқулодда ҳолатларда уз-узларига, шикастланганларга биринчи ёрдам курсатиш; ҳаёт фаолияти хавфсизлигини инсон фаолиятининг атроф-муҳит билан алоқаси; атроф-муҳит учун физик, кимёвий ва биологик ҳодисаларнинг зарарли таъсиридан ҳимоялаш воситалари ва усуллари; фавқулодда ҳолат пайдо бўлиши ва ривожланишини оғоҳлантириш; фавқулодда вазиятлар оқибатларини бартараф этиш.

7.5.4. Ихтисослик фанлари блокнинг зарурий мазмуни ва компонентлари

7.5.4.1. Танланган спорт тури назарияси ва услубияти:

танланган спорт турининг тарихи ва ривожланиш босқичлари; танланган спорт турининг Ўзбекистонда ривожланиш босқичлари; Ўзбекистон жисмоний тарбия ва спорт тизимида танланган спорт турининг урни; танланган спорт тури буйича халқаро ва республика ташкилотлари фаолияти, уларнинг функциялари; танланган спорт тури техникаси ҳақида тушунча, унинг таснифи ва аҳамияти; техниканинг жисмоний ва тактик тайёргарлик билан узаро боғлиқлиги; техник усулларни бажаришни таҳлил қилиш; танланган спорт тури тактикаси ҳақида тушунча ва унинг таснифи; тактиканинг жисмоний ва техник тайёргарлик билан узаро боғлиқлиги; тактик усулларни бажаришни таҳлил қилиш; техник ва тактик ҳаракатларга ургатиш асослари ургатиш жараёнини тузилиши ва уларнинг босқичлари; жисмоний тайёргарликнинг аҳамияти; умумий ва махсус жисмоний тайёргарлик; жисмоний сифатларни тарбиялашда восита, услубиёт ва тамойилларни танлаш; психологик тайёргарликнинг аҳамияти; психологик сифатлар ва ҳолатлар; укув-машғулот ва мусобақаларда психологик тайёргарлик; машғулотларни тузилиши, шакли, мазмуни, вазифалари; машғулотларда қўлланиладиган воситалар, усуллар, тамойиллар; юкламани меъёрлаш; машғулот даврлари ва босқичлари; машғулотларни режалаштириш; жорий, йиллик ва истиқболли режалаштириш; назорат қилиш шакллари, услублари ва ташкил қилиш; танланган спорт турига дастлабки танлов; танловнинг вазифалари, воситалари, усуллари, тамойиллари; мусобақа қоидалари; мусобақаларда ҳакамларнинг вазифалари ва функциялари; мусобақаларни режалаштириш, ташкил этиш ва утказиш; илмий-тадқиқот ишларини мазмуни, вазифалари, воситалари, услублари ва тамойиллари; илмий-тадқиқот ишларини ташкил этиш ва утказиш; илмий-тадқиқот натижаларини умумлаштириш, таҳлил қилиш ва хулосалар бериш.

7.5.5. Қушимча фанлар

Қушимча фанларнинг таркиби ва уларнинг мазмуни таълим йуналиши буйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда ОТМ Кенгаши томонидан белгиланади.

7.5.6. Малака амалиёти

Малака амалиётида алоҳида ишлаб чиқарилган амалиёт дастурлари асосида талабаларнинг табиий-илмий, умумқасбий ва ихтисослик фанларини узлаштиришида олган назарий билимларини амалда мустаҳкамлаш, соҳада қўлланиладиган ҳисоб усуллари, корхона ҳужалиги ва тузилмасини урғаниш, корхонада бошқариш даражалари ва босқичлари билан таништириш ва турли куникмаларни ҳосил қилиш назарда тутилади.

Укув-танишув амалиёти

Талабалар амалиёт вақтида “Спорт уйинлари” ва “Яккакураш спорт турлари” фанлари буйича назарий билимларини мустаҳкамлайдилар. келгусида махсус фанларни узлаштириш ва улар буйича чуқур билим олиш учун таълим муассасалари, спорт жамоалари, ташкилотлари ва соғломлаштириш оромгоҳлари фаолиятини таъмиладиган

зарур булган моддий-техник таъминот, замонавий педагогик технологиялар, тажрибалар, машгулотлар, мусобақаларни ташкил этиш ва урганиш жараёнлари билан танишиб уларни амалий жиҳатдан урганадилар.

Педагогик амалиёт

Талабалар амалиёт вақтида таълим муассасаларида укув машгулотларини ташкил этилиши, укув методик таъминотини, укув ҳужжатларини режалаштириш жараёнларини урганадилар; машгулотларни илғор педагогик ҳамда замонавий ахборот технологиялари асосида олиб бориш усулларини урганадилар; таълим муассасасига оид намунавий дастурлар, тарбиявий иш режалари, йуриқномалар ва ҳужжатларини урганадилар; педагогик амалиёт жойидаги спорт асбоб-анжомларидан машгулотларда фойдаланиш куникмасини эгаллайдилар; шугулланувчиларни жисмоний, техник, тактик курсаткичларини урганадилар; машгулотларни педагогик назорат қилиш усулларини урганадилар ва таҳлил қиладилар; спорт мусобақаларни ташкил қилиш ва утказишни урганадилар; машгулотлар ва мусобақа вақтида хавфсизликни таъминлашга қаратилган тадбир ва усулларни урганадилар; ижтимоий-сиёсий, ижтимоий-иқтисодий, ташкилотчилик ва тарбиявий ишларни олиб борадилар.

Битирув олдидан амалиёти

Битирувчи амалиёт вақтида бевосита стандарт талабларига мувофиқ мустақил ишлашга тайёрланади; узлаштирган назарий билимларини чуқурлаштиради ва мустаҳкамлайди; жамоада ташкилотчилик ва тарбиявий ишлар олиб бориш буйича тажриба ҳосил қилади; темир йул транспорти бино ва иншоотларини лойиҳалашга ихтисослашган ташкилотларда битирув ишини бажариш учун материаллар туплайди

7.5.7. Битирув иши

Битирув ишларининг мавзулари соҳанинг ривожланиш истиқболи ва фан, таълим, техника, технология, иқтисодиётдаги замонавий ютуқлар ҳамда кадрлар буюртмачиларининг талабларини ҳисобга олган ҳолда олий таълим муассасасининг бакалаврлар тайёрловчи кафедраси томонидан белгиланади.

Битирув ишининг мавзулари таҳлилий, илмий-тадқиқий ёки амалий йуналишида бўлиши мумкин.

Битирув ишининг топшириғи, талабаларга учинчи курс тугатганидан кейин берилади. Битирув иши умумқасбий ва ихтисослик фанларини узлаштирганлик даражаси буйича тўртинчи курсда, шунингдек унинг бажарилиши учун ушбу стандарт томонидан белгиланган вақт давомида бажарилади.

8. Бакалавриятнинг таълим дастурларини узлаштириш буйича амалга ошириладиган шароитларга белгиланган талаблар

8.1. Бакалаврият таълим дастурини узлаштирилишига белгиланган умумий талаблар

8.1.1. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ республика иқтисодиёти ва ижтимоий тармоқлари, бошқарув ва хужалик юритиш субъектлари учун фундаментал, айниқса, юқори ва инновацион технологиялар буйича чуқур билим ҳамда амалий куникмаларга эга булган кадрлар эҳтиёжини ҳисобга олиши керак.

ОТМ лар таълим дастурини фан, таълим, техника, маданият, санъат, иқтисодиёт, технология ва ижтимоий соҳа ривожланишини ҳисобга олган ҳолда мунтазам равишда янгилаб туриши керак.

8.1.2. Таълим дастурини ишлаб чиқишда ОТМ томонидан битирувчиларнинг умуммаданий компетенцияларини (ижтимоий узаро таъсир, уз-узини ташкил қилиш ва бошқариш, тизимий-фаолият тавсифидаги компетенцияларни) амалга оширишдаги имкониятлари аниқланган бўлиши керак. ОТМ ўзининг ижтимоий маданият уҳитини шакллантиришга, шахснинг ҳар томонлама ривожланиши учун зарур булган шароитларни яратишга масъул.

ОТМ уқув жараёнини ижтимоий-тарбиявий ривожлантиришга, талабаларнинг ижтимоий ташкилотлар ишида, спорт ва ижодий тугаракларда, талабаларнинг илмий жамиятларида иштирокига кумаклашиши керак.

8.1.3. Уқув жараёнининг машғулотларини ташкил этишда фаол ва интерфаол (компьютер симуляторлари, ишбилармонлар уйини, муайян вазиятларни куриб чиқиш ва ҳ.к.) шакллари утказишни, талабаларнинг касбий куникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш мақсадида аудиториядан ташқари иш билан биргаликда жaxon педагогик амалиётида қулланиладиган замонавий педагогик технологиялар, уқитишнинг самарали стратегиялари, методлари ва услубларини кенг қуллашни назарда тутиш керак.

Фаол ва интерфаол шаклларда утказилаётган машғулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талаба контингент хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан аниқланади. Талабаларнинг академик гуруҳлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Фан мавзуларининг камида 25 фоизи мустақил таълим тарзида узлаштирилиши керак.

8.1.4. Талабалар уқув юкламасининг максимал ҳажми таълим дастурига ОТМ томонидан қушимча белгиланадиган факультатив фанларни узлаштириш буйича аудитория ва аудиториядан ташқари (мустақил) таълим билан биргаликда ҳафтасига 54 академик соатдан ошмаслиги керак.

8.1.5. ОТМ талабалар учун уқиш дастурини, булиши мумкин булган индивидуал таълим дастурларини ишлаб чиқишни инобатга олган ҳолда, шакллантиришда реал иштирок этиш имкониятини таъминлашга масъул.

8.1.6. Уқув дастурини шакллантиришда ОТМ талабаларни уларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятлари билан таништириши, талабалар учун танлов фан (модул, курс) лари мажбурий эканлигини тушунтириши керак.

8.1.7. Талабаларда билим, амалий малака ва куникмаларни тулиқ шакллантириш учун ОТМ таълим дастури уқув фанлари (модуллари) буйича лаборатория ишлари ва амалий машғулотларни қамраб олиши керак.

8.2. Таълим дастурини татбиқ этилиши

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши буйича бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури аккредитацияланган олий таълим муассасаларида ривожланаётган таълим технологияларидан, ахборот-коммуникация технологияларидан ва таълимнинг замонавий техника воситаларидан фойдаланиб тайёрлашда амалга оширилади.

Хорижий тилларни талабалар томонидан узлаштирилишига ҳамда педагоглар томонидан уқитилишига эътибор устувор бўлмоғи ва шароит яратилиши керак.

Малака амалиёти замонавий корхоналарда, ташкилотларда ва илмий изланишлар олиб бораётган талабалар учун ИТИ ларида ва кафедра лабораторияларида утказилади, улар талабаларни амалиёт дастурларида кузда тутилган иш жойлари билан таъминлашлари керак.

Уқиш даврида талаба камида иккита Давлат аттестацияларини (гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий ва чет тили фанларидан) топширади ва битирув ишини ҳимоя қилади. Давлат аттестацияси мос фанлар буйича уқув жараёни тугаллангандан кейин топширилади.

8.3. Малака амалиётини ташкил этиш талаблари

Амалиётлар бакалаврият таълим дастурининг мажбурий қисми ҳисобланади. Амалиётлар танишув ва ишлаб чиқариш жараёнларида иштирок этиш шаклида булиб, талабаларнинг касбий-амалий тайёргарланганлигига бевосита йуналтирилган булади. Бакалаврлар тайёрлашнинг таълим дастури – танишув, ишлаб чиқариш ва битирув олди амалиётларини уз ичига олади.

Уқитишнинг биринчи ва иккинчи йилида танишув амалиёти утказилади. бунда – талабалар спорт мактаблари, спорт ташкилотларида спорт фаолияти билан давлатий тарзда танишадилар. Спорт ташкилотларида юритилишнинг мажбурий ҳужжатлар билан

O'ZSTANDART AGENTLIGI
TASHKIL ETISH BOSHQARMASI

танишишади ва уларни юритишни урганадилар. Амалиёт натижаси ва ҳисоботи баҳолаш меъзонлари асосида баҳоланади.

Педагогик амалиётида талабалар таълим муассасаларида ўқув машғулотларини ташкил этилиши, ўқув методик таъминотини, ўқув ҳужжатларини режалаштириш жараёнларини урганадилар; машғулотларни илгор педагогик ҳамда замонавий ахборот технологиялари асосида олиб бориш усулларини урганадилар; таълим муассасасига оид намунавий дастурлар, тарбиявий иш режалари, йуриқномалар ва ҳужжатларини урганадилар; педагогик амалиёт жойидаги спорт асбоб-анжомларидан машғулотларда фойдаланиш куникмасини эгаллайдилар.

Амалиётни утказиш муддатлари ўқув жараёни жадвали билан аниқланади. Амалиёт тугагандан сунг талабалар бажарилган иш ҳақида амалиёт раҳбарлари ва қабул қилувчи ташкилот вакилларида таркиб топган комиссия олдида ҳисобот беришади.

Талабанинг илмий-тадқиқот иши амалиётнинг бир булагини ташкил қилиши мумкин. Илмий-тадқиқот иши талабаларда илмий изланиш малакаларини шакллантириш ва касбий компетенцияларни мустаҳкамлашга кўмаклашади.

Илмий-тадқиқот йуналишида битирув ишини бажараётган талабалар 8 семестрда битирув олди амалиётини ихтисослик кафедраларида ёки БУСМ, ИБҲОЗСМ ва ОЗК ўтиши мумкин. Талабалар ўқув жараёнида илмий жамият йуналиши буйича илмий ишда иштирок этиши ва битирув ишини кафедранинг илмий мавзулари йуналишлари буйича бажариши керак.

Талабалар илмий-тадқиқот ишини ташкил қилишда қуйидаги ҳолатлар таъминланиши керак:

- талабалар курс ишларининг ҳар йили янгиланадиган мавзулари ҳақида уз вақтида хабардор қилиниши;
- талаба мутахассис чиқарувчи кафедранинг илмий йуналишлари буйича илмий-тадқиқот ишларини бажариши учун лабораторияларда иш уринлари билан таъминланиши;
- олий таълим муассасасининг ахборот-ресурс марказида мустақил илмий-тадқиқот ишларини олиб боришга имконият яратилиши;
- талабалар илмий жамиятининг конференциялари ташкил қилиниши;
- талабалар илмий конференцияси ғолибларига мамлакатнинг бошқа олий ўқув юртига маърузалар билан чиқиш имкониятлари яратилиши ва ҳ.к..

8.4. Ўқув жараёнини педагогик кадрлар билан таъминлаш буйича талаблар

Бакалавриат таълим дастурини амалга оширишда ўқитилаётган фан буйича таянч маълумотга эга булган, билим, малака ва куникмага эга булган юқори малакали ўқитувчилар, фан номводи ва доцентлар, фан доктори ва профессорлар, шунингдек тажрибага эга булган юқори малакали мутахассис ва амалиётчилар жалб этилиши керак.

Бакалавриат ўқув жараёни илмий-педагогик, илмий ёки илмий-методик фаолият билан шуғулланаётган кадрлар билан узлуксиз таъминланиши керак.

Таълим жараёнига амалдаги тегишли тармоқ ташкилотлари, корхоналари ва муассасаларининг раҳбарлари ва етакчи мутахассислари жалб этилиши мумкин.

Бакалавриат таълим дастурини амалга оширишга жалб этиладиган профессор-ўқитувчилар ҳар 3 йилда малакаларини ошириб боришлари керак.

8.5. Таълим жараёнини ўқув-методик ва ахборот ресурслари билан таъминлаш талаблари

Таълим дастури таълим дастурининг ҳамма ўқув курслари, фанлари (модуллари) буйича ўқув-методик ҳужжатлар ва материаллар билан таъминланиши керак.

Таълим дастурининг амалга оширилиши ҳар бир талаба таълим дастуридаги фан (модул)ларнинг тулик рўйхати буйича шаклландиган маълумотлар базаси ва АРМ фондидан фойдаланиш ҳуқуқи билан таъминланиши керак.

Таълим дастури буйича ҳар бир талаба урнатилган меъёрларга мос равишда таълим дастурига кирувчи ҳар бир фан буйича ўқув ва ўқув-методик ахборот этишга эришиши керак.

АРМнинг асосий фонди фанлар буйича охириги 10 йилда (гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар – охириги 5 йилда) чоп этилган уқув адабиётларининг босма ёки электрон нашрлари билан тулдирилган булиши керак.

Уқув адабиётидан ташқари қушимча адабиёт фонди расмий маълумотнома-библиографик ва даврий нашрларни уз ичига олиши керак.

Таълим дастурини тулиқ амалга ошириш учун ОТМ нинг АРМ да таълим йуналишининг уқув режасида келтирилган фанлар буйича яратилган адабиётлар, уқув-методик қулланмалар (камида ҳар 6 нафар талабага 1 та адабиёт) булиши керак.

Мамлакатимиздаги ва чет элдаги олий таълим муассасалари, корхоналари ва ташкилотлари билан оператив равишда ахборот алмашиш, замонавий касбий маълумотлар базалари, ахборотлар ва қидирув тизимларидан фойдаланиш имконияти билан таъминланган булиши керак.

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши буйича бакалаврни тайёрлаш жараёнида асосан қуйидаги педагогик технологиялар ва ўқитиш методларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ:

- ўқитишнинг интерфаол методи;
- муаммоли ўқитиш технологияси;
- уйинли технологиялар;
- танқидий фикрлаш ривожланишининг педагогик стратегиялари;
- шахсий йуналганлик асосидаги педагогик технологиялар;
- уқув жараёнини самарали бошқариш ва ташкил қилиш асосидаги педагогик технологиялар;
- ўқитишни дифференциациялаш;
- ўқитишни индивидуаллаштириш технологияси;
- дастурий ўқитиш технологияси;
- ўқитишнинг комплекс методлари (лойиҳавий метод, тармоқли режалаштириш методи, ақлий ҳужум, ассоциограммалар методи ва ҳ.к.).

8.6. Уқув жараёнининг моддий-техника базаси буйича талаблар

Бакалавр тайёрлашнинг таълим дастурини амалга оширувчи ОТМ уқув дастурида назарда тутилган маъруза, амалий, семинар, лаборатория машғулотлари ҳамда курс иши, амалий ва илмий-тадқиқот ишларини бажариш учун санитария-гигиена, ёнғинга қарши қоидалар ва меъёрларга мос келадиган моддий-техника базасига эга булиши керак.

Бакалавр таълим дастурини амалга ошириш учун ОТМ нинг минимал зарур булган моддий-техник базаси:

- маъруза аудиториялари;
- семинар ва амалий машғулотлари аудиториялари;
- уқув машғулотларида кургазмали материалларни намойиш қилиш учун турли хил аппаратуралар;
- амалий машғулотлар ва лаборатория ишларини утказиш учун уқув дастурига мос спорт базалари, асбоб-ускуна ва жиҳозлар;
- илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш учун зарур лаборатория жиҳозлари;
- интернет тармоғидан фойдаланиш учун глобал тармоққа уланган компьютер синфлари;
- семинар машғулотларини утказиш ҳамда чет тилини урганиш буйича лингафон синфлари билан таъминланган булиши керак.

9. Бакалаврни тайёрлаш сифати ва олий таълим муассасаси фаолиятини баҳолаш

9.1. Бакалаврият йуналишлари буйича кадрлар тайёрлаш сифатини назорат қилиш қуйидагилардан иборат:

ички назорат ОТМ томонидан амалга оширилади. Ички назорат олий таълимни бошқариш буйича ваколатли давлат органи томонидан тасдиқланган назоратнинг рейтинг тизими тугрисидаги Низом асосида утказилади;

яқуний давлат назорати давлат таълим стандартига мувофиқ фанлар буйича яқуний давлат аттестацияси ва бакалавр битирув иши ҳимоясини уз ичига олиб, урнатилган тартибда амалга оширилади;

давлат-жамоат назорати олий таълимни бошқариш буйича ваколатли давлат органи, жамоат ташкилотлари ва кадрлар буюртмачилари томонидан белгиланган тартибда утказилади;

ташқи назорат Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат тест маркази томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

9.2. Ўзбекистон Республикаси олий таълим муассасаларининг фаолиятини баҳолаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 10 февралдаги 21-сонли қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси таълим муассасаларини давлат аккредитациясидан утказиш тартиби тугрисида Низом”га мувофиқ тартибга солинади.

9.3. ОТМ томонидан талабалар компетентлигини баҳолаш ва назорат қилиш тизими уларнинг булажак касбий фаолиятига максимал яқин булиши учун шароитлар яратилиши керак. Бунинг учун муайян фан уқитувчиларидан ташқари ташқи экспертлар сифатида иш берувчилар, турдош фанлардан дарс берувчилар ва бошқалар бу жараёнга фаол жалб этилиши керак.

9.4. Яқуний давлат аттестацияси бакалавр битирув иши ҳимоясини уз ичига олади.

Битирув ишининг мазмуни, ҳажми ва тузилмасига булган талаблар битирувчиларнинг яқуний давлат аттестацияси утказиш ҳақидаги Низом асосида белгиланади.

9.5. Олий таълим муассасаси:

– ушбу стандартдаги талабларга риоя қилиниши;

– профессор-уқитувчилар таркиби ва уқув-ёрдамчи ходимлар малакавий талабларга тула мос келиши;

– ҳар бир фан дастурида назарда тугтилган уқув-методик адабиётлар, уқув-услугий мажмуалар, шунингдек, мустақил таълим ва мустақил тайёргарлик учун материаллар билан таъминланганини;

– уқув жараёнининг моддий-техникавий таъминланганлиги учун тула масъулдир.

10. Эслатма

10.1. Олий таълим муассасасига:

– ушбу стандартда назарда тугтилган минимал мазмунни таъминлаган ҳолда талабанинг ҳафталик максимал юкмасини оширмасдан уқув материални узлаштиришга ажратилган соатлар ҳажмини уқув фанлари блоклари учун 5% оралиғида, блокка кирувчи уқув фанлари учун 10% оралиғида узгартириш;

– уқув фанлари мазмунига фан, техника ва технологияларнинг ютуқларини ҳисобга олган ҳолда узгартиришлар киритиш ҳуқуқи берилади.

Талаба битирув ишининг мавзуси ОТМ буйруғи билан расмийлаштирилади.

10.2. Курс ишлари муайян уқув фаолиятининг бир тури сифатида кўрилади ва ушбу уқув фанини узлаштириш учун ажратилган соатлар чегарасида бажарилади.

10.3 ДТС ни билиш профессор-уқитувчилар таркибини танлов асосида саралаш шартларидан бири ҳисобланади.

10.4. 5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалаврият таълим йуналиши уқув режаси ҳафталик аудитория уқув кўрсаткичи ва соат булган структура асосида ишлаб чиқилади.

STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

11. Davlat ta'lim standartining amal qiliش muddati

11.1. DTS urnatilgan tartibda tasdiqlanib, "Uzstandart" agentligida davlat ruyxatidan utgaidan keyin amal qiliش muddati - kamida 5 yil.

11.2. Davlat boshqaruvining vakolatli organlari tomonidan davlat ta'lim standartlarini ishlab chiqish, takomillashtirish va joriy etish tu'g'risida yangi tartib-qoidalar qabul qilinса DTS ning amal qiliش muddati uzgariши mumkin.

O ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
HAZIRATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

Илова

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича) бакалаврият таълим йўналиши бўйича таълим дастурининг тузилиши

Т/р	Уқув блоклари, фанлар ва фаолият турларининг номлари	Умумий юкла- манинг ҳажми, соатларда
1	2	3
1.00	Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар	1704
2.00	Математик ва табиий-илмий фанлар	1514
2.01	Информатика ва ахборот технологиялари	256
2.02	Спорт метрологияси	76
2.03	Биомеханика	132
2.04	Физиология ва спорт физиологияси	272
2.05	Биохимия ва спорт биохимияси	132
2.06	Гигиена ва спорт гигиенаси	132
2.07	Анатомия	132
2.08	Даволаш жисмоний тарбияси	132
2.09	Спорт тиббиёти ва массаж	174
2.10	Экология	76
3.00	Умумқасбий тайёргарлик	2904
3.01	Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти	346
3.02	Жисмоний тарбия ва спорт менежменти	148
3.03	Спорт иншоотлари	126
3.04	Психология ва спорт психологияси	148
3.05	Яккакураш спорт турлари (енгил атлетика, гимнастика, сузиш, кураш, бокс (уғил болалар учун), бадий гимнастика (қизлар учун), оғир атлетика (уғил болалар учун), ритмик гимнастика (қизлар учун))	648
3.06	Спорт ва миллий уйинлар (баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, миллий ва ҳаракатли уйинлар)	314
3.07	Спорт педагогик маҳоратини ошириш	976
3.08	Хаёт фаолияти хавфсизлиги	100
3.09	Танлов фанлари	98
4.00	Ихтисослик фанлари	734
4.01	Танланган спорт тури назарияси ва услубияти	734
5.00	Қушимча фанлар	488
	ЖАМИ	7344
	Малака амалиёти	810
	Битирув иши	270
	Аттестациялар	1026
	ЖАМИ	2106
	ҲАММАСИ:	9450

Эслатма: Ушбу таълим дастурининг фанлар таркибига ва уларнинг умумий юкламалар ҳажмига Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан узгартириш ва қушимчалар киритиш мумкин.

O'ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JURIY ETISH BOSHQARMASI

Библиографик маълумотлар

УДК: 77

Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сузлар:

жисмоний тарбия ва спорт тизими, жисмоний тарбия ва спорт машгулотлари, воситалари, усуллари, тамойиллари, машгулот шакллари, ҳаракатларга ургатиш, жисмоний тайёргарликлар ва уларни ривожлантириш, ҳаракат техникаси ва тактикаси, машгулотларни режалаштириш, назорат қилиш ва уларнинг турлари, модда алмашинуви ва энергетик таъминот, нагрузка ва унинг томонлари, спорт машгулотини даврлаш, мусобақаларни ташкил қилиш ва утказиш.

U ZSTANDART AGENTLIGA
STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
JORIY ETISH BOSHQARMASI

Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
 ҳузуридаги Давлат тест марказида
 экспертизадан ўтказилди

Директор

Б.М.Исмаилов

2014 йил « 21 » 02

М.У.

Эксперт гуруҳи аъзолари:

Ф.И.Ш.	Лавозими	Имзо
Атамиязов Б.	Б.М. бош эксперти	Б.Аманжол
Пўлачанинова Чултехова Кучкарова	О.С. Ф. И. Д. О. С. УЗМУ, психолог кадрларни муҳофизати	Пўлачанинова
Якубов Рафз	И.Д.П.У. Ўқув-ўқувчи бўлими бош вақили	Якубов

O ZSTANDART AGENTLIGA
 STANDARTLASHTIRISH, DAVLAT
 NAZORATINI MUVOFIQLASHTIRISH VA
 AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI
 JORIY ETISH BOSHQARMASI

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари

ИШЛАБ ЧИҚУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлиги хузуридаги Олий ва урта махсус, кўп-хунар таълимни ривожлантириш маркази

Директор А.С. **Б.Х.Рахимов**

2014 йил « 14 » феврал

М.Ў.

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти
Ректор Ш.Х.Исроилов **Ш.Х.Исроилов**

2014 йил « 14 » феврал

Ўзбекистон Миллий Университети

Ректор Ф.Мухамедов **Ф.Мухамедов**

2014 йил « 14 » феврал

Тошкент Ислам университети

Ректор Р.Абдуллаев **проф. Р.Абдуллаев**

2014 йил « 14 » феврал

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги
Олимпия ва спорт заҳиралари бошқармаси

Бошлиги К.Ф.Баязитов **К.Ф.Баязитов**

2014 йил « 15 » феврал

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Миллий Олимпия кумитаси

Вице-президенти Ф.К.Турдиев **Ф.К.Турдиев**

2014 йил « 15 » феврал

М.Ў.

Республика Олимпия заҳиралари коллежи

Директор М.Алиев **М.Алиев**

2014 йил « 15 » феврал

М.Ў.

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 32-сонли
бўйруғи асосида Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида қайта ишлаб
чиқилган Давлат таълим стандартлари ва ўқув режаларининг турдош ОТМлари
билан
КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ**

Тошкент ш.

“ 14 ” 02 2014 й

Қатнашдилар: Ш.Исроилов – УзДЖТИ ректори, Ж.Умаров – УзДЖТИ ўқув ишлари бўйича проректори, Р.Холмухамедов – УзДЖТИ илмий ишлар бўйича проректори, Г.Асатова – УзДЖТИ ўқув бўлими бошлиғи, Ф.Керимов – “Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти” кафедраси мудири, Л.Айрапетьянц – “Волейбол ва баскетбол назарияси ва услубияти” кафедраси мудири, Р. Саламов - “Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти” кафедраси профессори, У.Матназаров – УрДУ доценти, Ш.Мирзамахмудов – НамДУ доценти, Д. Илхамова – УзМУ доценти, У.Хайдаров – УзМУ доценти, З.Абдурахмонов – УзМУ доценти, Ф.Хайдаров – УзМУ доценти, У.Шамсиев – УзМУ доценти, Б.Нариманов – котиб.

Кун тартиби:

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти томонидан тайёрланган қуйидаги таълим йўналишлари ва мутахассисликларининг Давлат таълим стандартлари ва ўқув режалари муҳокамаси:

1. 5610500 - Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича)
2. 5210200 - Психология (спорт)

ЎзР ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли бўйруғига биноан Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтига 5610500 – *Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича)*, 5210200 – *Психология (спорт)* таълим йўналиши бўйича Давлат таълим стандарти ва ўқув режаларини тайёрлаш УзДЖТИ зиммасига юкланган.

Ш.ИСРОИЛОВ – хабарингиз бор институтнинг етакчи мутахассислари билан турдош олий таълим муассасаларининг етакчи мутахассисларини жалб этган ҳолда бакалаврият таълим йўналишлари учун ДТС ларини ва ўқув режаларини ишлаб чиқиш ишлари қизгин борди.

Тақомиллаштирилиб ишлаб чиқилаётган ДТСларда ҳозирги куннинг соҳа бўйича асосий эътиборли жиҳатлари инобатга олинishi билан бирга, ДТСларни ишлаб чиқиш асосларига, унинг меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларига алоҳида асосланган ҳолда фаолият ташкил этилди.

5610500 - Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича) таълим йўналишининг ДТС ва ўқув режаларини ишлаб чиқишда ҳозирги кунда институтни битириб чиқадиган жисмоний тарбия ва спорт мутахассисининг билим, қуникма ва малакаларига буладиган талаблар, унинг амалга ошири лозим буладиган эътиборли жиҳатлар инобатга олинган. Ўйлайманки қайтадан тақомиллаштириб ишлаб чиқилган ДТСлари малакали мутахассисларни тайёрлашга хизмат қилади.

У.МАТНАЗАРОВ – Биз УзДЖТИнинг етакчи профессор-ўқитувчиларидан таркиб топган ишчи гуруҳ томонидан ишлаб чиқилган ДТСлар билан яқиндан танишдик ва ўз фикр-мулоҳазаларимиз билан яқиндан уртоқлашдик. Шу билан бир қаторда ўқув режаларини ҳам урганиб чиқдик.

Жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги кадрларни тайёрлашда қайтадан тоқомиллаштирилган ДТС ларга асосланиб ўқув фаолиятини ташкил этиш мақсадга мувофиқ деб биламиз.

Ш.ИСРОИЛОВ – Демак, ишлаб чиқилган Давлат таълим стандартларини ва ўқув режаларини маъқуллайсизми?

У.МАТНАЗАРОВ – маъқуллаймиз.

Ш.ИСРОИЛОВ – домла Ш.Мирзамахмудов сиз қайта ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режалари борасида қандай фикрларни билдирасиз.

Ш.МИРЗАМАХМУДОВ – дархақиқат, ҳозирги кунда спорт ва жисмоний тарбия соҳасига алоҳида эътибор қаратилаётганлиги, жисмоний тарбия соҳасида ишлайдиган булгуси кадрларнинг сифатига ҳам алоҳида эътибор қаратилишини ҳам билдиришини англашимиз керак. Бу борада ЎзДЖТИ етакчи мутахассислари томонидан такомиллаштирилиб ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режалар бунга туғридан-туғри боғлиқ булади.

ДТСларни ишлаб чиқилишида кадр истеъмолчиларининг фикр-мулоҳазалари ва уларнинг таклифлари инобатга олинди.

Ишчи гуруҳ томонидан қайта ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этаман.

Д.ИЛҲАМОВА – ЎзДЖТИ ташкил этилган ишчи гуруҳ томонидан такомиллаштирилиб ишлаб чиқилган бакалавр таълим йуналишларининг таълим стандартлари ҳозирги кундаги асосий талабларга жавоб беради деб ҳисоблайман. Унда бакалавр талабасига қўйилган талаблар, фанларнинг мазмуни ҳозирги замон талабларига тулиқ жавоб беради. Ихтисослик фанлари мутахассисликлар мазмун-моҳиятини тулиқ очиб беради.

Уйлаймизки, ишчи гуруҳ томонидан такомиллаштирилиб қайта ишлаб чиқилган ДТСлари жисмоний тарбия ва спорт соҳасида самарали фаолият олиб бора оладиган кадрларни тайёрлаш учун хизмат қилади.

ҚАРОР ҚИЛИДИ:

1. Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти томонидан қайта тайёрланган қуйидаги 5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича), 5210200 – Психология (спорт) бакалавриат таълим йуналишларининг ДТС ва уқув режалари ЎзР ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғи асосида Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йилдаги 343-сонли қарори меъёрларига қатъий амал қилинган ҳолда ишлаб чиқилган ҳамда асосий кадрлар истеъмолчилари булган вазирлик, идоралар ва Фанлар Академиясининг тармоқ ИТИларида экспертизадан ўтказилган.
2. Қайта ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларида турдош ОТМларининг таклиф ва эътирозлари инобатга олинган.
3. Ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларини урнатилган тартибда тасдиқланиши учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Мажлис раиси

Котиб

Ш.ИСРОИЛОВ

Б.НАРИМАНОВ

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия бакалавриат таълим йуналишлари буйича ДТС
ва укув режаларининг ишлаб чиқарувчилар ва асосий кадрлар истеъмолчилари
уртасида келишув
ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш.

“ 15 ” 02 2014 йил

Биз қуйида имзо чекувчилар –Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти ректори Ш.Х. Исроилов, Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирлиги Олимпия ва спорт захиралари бош бошқармаси бошлиги К.Ф.Баязитов, Ўзбекистон Миллий Олимпия кумитаси Вице-Президенти Ф.К.Турдиев, Республика олимпия захиралари коллежи директори М.Б.Алиевлар ЎзДЖТИда ишлаб чиқилган қуйидаги 2 та бакалавр таълим йуналиши ДТСлари мазмуни билан танишиб, келишув ҳақида ушбу далолатномани туздик:

1. 5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)
2. 5210200 – Психология (спорт)

Юқоридаги бакалавриат таълим йуналишлари буйича ДТС ва укув режаларининг ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари томонидан қуйилган талаблар инobatга олинган.

ДТСларнинг қайта ишлаб чиқилишида: фанлар таркиби, уларнинг мазмуни, маъруза, амалий, лаборатория машгулотларига ажратилган юклар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлиги ҳамда малакавий амалиётларни ўтказиш муддаглари тугри шакллантирилган.

Ишлаб чиқилган ДТС ва укув режаларни урнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон давлат жисмоний
тарбия институти ректори

Ш.Х.Исроилов

Ўзбекистон Республикаси
Маданият ва спорт ишлари вазирлиги
Олимпия ва спорт захиралари
бошқармаси бошлиги

К.Ф.Баязитов

Ўзбекистон Миллий
Олимпия кумитаси Вице-Президенти

Ф.К.Турдиев

Республика Олимпия захиралари
коллежи директори

М.Б.Алиев

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалавр таълим йуналиши буйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандартига

ТАҚРИЗ

Ўзбекистон Республикаси ОУМТВнинг 2013 йил 13 июлдаги “Олий таълим йуналишлари буйича Давлат таълим стандартлари ва уқув режаларини янгилаш туғрисида”ги 253-сонли буйругининг ижросини таъминлаш мақсадида, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида ташкил этилган ишчи гуруҳ томонидан ишлаб чиқилган 5610500 - Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалавр таълим йуналиши буйича такомиллаштириб ишлаб чиқилган ДТСда мазкур соҳа буйича фаолият олиб борадиган мутахассис олдида қўйиладиган асосий талаб ва мажбуриятлар аниқ очиб берилган.

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалавр таълим йуналиши буйича тайёрланган бакалаврнинг таълим дастурига кура соҳавий мутахассислик касбий фаолиятида амалга ошириши керак бўлган вазифалар батафсил курсатиб ўтилган.

ДТСда таълим дастурлари буйича бакалаврнинг билим, малака ва куникмаларига қўйиладиган талаблар курсатиб ўтилган.

Умумметодологик фанлар блоки ҳамда мутахассислик фанлари блоки буйича бакалаврнинг билим, малака ва куникмаларига қўйиладиган, умумий талаблари билан бирга мутахассислик фанларининг талаблари ҳам курсатиб ўтилади. Фанларнинг зарурий мазмуни ва воситалари аниқ ифода этилган. Фан буйича бакалавр талабаси нималар ҳақида тасаввурга эга бўлиши, нималарни билиши ва улардан фойдалана олиши ва қандай куникмаларга эга бўлиш жихатлари курсатиб ўтилган.

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалавр таълим йуналиши буйича ижодий гуруҳ томонидан такомиллаштирилиб қайта ишлаб чиқилган мазкур ДТС ҳозирги кундаги асосий талабларга жавоб беради ва тасдиқлаш учун тавсия этилади.

ТДИУ “Жисмоний маданият ва спорт”
кафедраси мудири, доцент

А.А.Истомин

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича) таълим йўналиши бўйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандартига

ТАҚРИЗ

Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида ишчи гуруҳ томонидан ишлаб чиқилган 5610500 - Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича) бакалавр таълим йўналиши бўйича давлат таълим стандарти меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланиб ишлаб чиқилган.

Мазкур ДТСни ишлаб чиқишда асосий кадр истемолчиларининг талаб ва таклифларидан келиб чиқиб бакалавр йўналишининг фаолияти ва фаолият объектлари аниқ кўрсатиб берилган. Бакалаврни тайёрлаш вазифалари аниқ очиб берилган бўлиб, унда илмий-тадқиқот, ташкилий бошқарув ва илмий-педагогик фаолиятларда ҳозирги кундаги мазкур йўналиш бўйича бакалавр қандай вазифаларни ҳал этиш керак бўлган ҳолатлар аниқ кўрсатиб ўтилган. ДТСда бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар ҳам аниқ қилиб кўрсатилган.

Мазкур ДТСда таълим дастурлари бўйича бакалаврнинг билим, малака ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар тўлиқ ёритиб берилган. Умумметодологик фанлар блоки бўйича бакалавр билим, малака ва кўникмаларига қўйиладиган талаблар билан бирга, мутахассислик фанлари блоки бўйича умумий талаблар ҳамда ҳар бир танланган спорт тури назарияси ва услубияти фанининг талаблари аниқ очиб берилди. Ҳар бир фан бўйича бакалавр нималар ҳақида тасаввурга эга бўлиши, нималарни билиши ва улардан фойдалана олиши ва қандай кўникмаларга эга бўлиш томонлари атрофлича ёритиб берилган. Умумқасбий ва мутахассислик фанлари блокларининг зарурий мазмуни ва компонентлари аниқ кўрсатилган.

Тақомиллаштирилиб ишлаб чиқилган ДТСда битирув малакавий ишларига, малакавий амалиётга бўлган талабларнинг аниқ баён этилиши ижобий ҳолат деб баҳолаш мумкин.

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича) бакалавр таълим йўналиши бўйича ижодий гуруҳ томонидан тақомиллаштирилиб қайта ишлаб чиқилган мазкур ДТС, соҳа бўйича бўлажак бакалаврда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбга йўналтирилган малакавий кўникмаларнинг шаклланишига хизмат қилишига ишонамиз ва тасдиқлаш учун тавсия этамиз.

**ТАТУ “Жисмоний тарбия” кафедрасининг
профессори педагогика фанлари доктори**

**Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус, касб-хунар таълими йуналишлари
буйича уқув-услугий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгаши
Ижтимоий ва спорт фанлари уқув-услугий комиссия
мажлисининг
11- сонли баённомасидан
КУЧИРМА**

Тошкент ш.

“17”.02.2014 й.

**Йигилиш раиси:
Қатнашдилар:
27-нафар**

Ш.Х.Исроилов - ректор, п.ф.н., доцент,
п.ф.д.,проф. Р.Д.Халмухамедов, п.ф.н.,доцент, Д.Х.Умаров, п.ф.н.
проф., К.Д.Ярашев, п.ф.н, доцент Арипов Ю.Ю, п.ф.н.,
Н.Т.Тухтабоев, п.ф.н., Ш.У.Абидов, п.ф.н., О.Ж.Дадабаев, т.ф.н,
доцент Г.Р.Асатова, проф., Сафарова Д.Д. п.ф.д., проф.,
Р.С.Саломов, п.ф.д., проф., Керимов Ф.А, т.ф.н, Рихсиев З.И., ф.ф.н.,
Н.Н Назаров, б.ф.н., Л.Д.Сейдалиева, проф., Р.И.Нуримов, п.ф.н.,
доцент Г.Б.Абдурасулова, доцент О.О.Пулатов, проф. В.М.Корбут.,
п.ф.н., доцент А.К.Эштаев, п.ф.н., О.Х.Абдалимов, п.ф.н.
Б.Б.Мусаев, п.ф.н., Ф.К.Юлдашев, т.ф.н, Ж.Х.Ганиев, Д.Н.Ярашева,
п.ф.н., доцент Д.Н.Арзикулов, п.ф.н., доцент О.Э.Хаитов -
Ижтимоий ва спорт фанлари уқув-услугий комиссияси котиби.

КУН ТАРТИБИ:

1. Ўзбекистон Республикаси ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32-сонли буйругини ижросини таъминлаш мақсадида, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти ирофессор-уқитувчилари томонидан ишлаб чиқилган таянч таълим йуналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва уқув режаларини муҳокама этиш ҳамда уларни тасдиқлаш учун тавсия этиш.

ТИНГЛАНДИ:

Исроилов Ш.Х. – Комиссия раиси: Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлигининг 2014йил 25 январдаги 32-сонли буйругининг ижросини таъминлаш мақсадида, институтда ишчи гуруҳ тузилди. Ишчи гуруҳ аъзолари томонидан, 2 та бакалаврият таълим йуналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва уқув режалари ишлаб чиқилди. Ишлаб чиқилган ДТСларга соҳа мутахассисларидан тақризлар олинди. Ишлаб чиқарувчилар ва асосий кадрлар истеъмолчилари билан биргаликдаги хусусан, Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Олимпия ва спорт захиралари бошқармаси бошлиги К.Ф. Баязитов, Ўзбекистон Миллий Олимпия қумитаси Вице-Президенти Ф.К. Турдиев, Республика Олимпия захиралари коллежи директори М.Б. Алиевлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва урта масус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва урта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш маркази директори проф. Б.Х.Рахимов билан келишиб ишлаб чиқилди.

Сизлардан тайёрланган 2 та бакалаврият таълим йуналишларининг такомиллаштирилган ДТСлари ва уқув режаларини муҳокама қилиб, уз фикр-мулоҳазаларингизни билдиришларингизни сурайман.

СУЗГА ЧИҚДИЛАР:

1. УИБ проректори, доцент Д.Х.Умаров - Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтининг махсус ташкил этилган ишчи гуруҳи томонидан бакалаврият таълим йуналишлари буйича такомиллаштириб, янгитдан ишлаб чиқилган ДТСлар УзР ОУМТВнинг 2014 йил 25 январдаги 32 – сонли буйруғи асосида амалга оширилганлигини билдирди. Бунда Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йилдаги 343-сонли қарори меъёрларига қатъий риоя қилинган ҳолда ДТСни ишлаб чиқиш кераклигини ва бу талабларга ишчи гуруҳ томонидан тулиқ амал қилинганлигини билдирди. Шу билан бирга янги уқув режалари ҳам ишлаб чиқилганлигини билдирди. Такومиллаштириб ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режалари қуйилган талабларни тулиқ акс эттиришини ва меъёр талабларига мос келишини билдирди.

ДТСни ишлаб чиқишда ҳозирги кунда спорт соҳасидаги мутахассис олдиға қуйилаётган асосий эътиборли жихатлар инобатға олинган. Спорт соҳасидаги мутахассисларни тайёрлашда замонавий инновацион технологиялар буйича чуқур билим ҳамда, амалий қуникмаларни эгаллаш жихатлари ёритиб утилганлиги курсатилди.

ЎзДЖТИнинг соҳа буйича етакчи профессор-уқитувчиларидан таркиб топган ишчи гуруҳ томонидан ишлаб чиқилган ДТСлар ва уқув режаларини маъқуллаган ҳолда, тасдиқлаш учун тавсия этди.

2. Профессор Ф.А.Керимов сузға чиқиб, **5610500 Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) ва 5210200 Психология (спорт)** бакалаврият таълим йуналишлари учун такомиллаштириб ишлаб чиқилган ДТСларини ҳамда уқув режалари бугунги кун талаблари асосида ишлаб чиқилганлигини, уларда жисмоний тарбия ва спорт соҳасида самарали фаолият олиб бориш учун кадрларға нисбатан қуйиладиган талаблар аниқ очиб берилганлигини билдириб утди.

Шу билан бирга ҳар бир таълим йуналиши буйича талабанинг фаолият соҳалари, касбий фаолиятини қамраб олувчи жихатлари, объектлари, касбий фаолият турлари аниқ ва батафсил ёритилган.

Ҳозирги кун бакалавр талабасининг тайёргарлик даражасига қуйиладиган талаблар атрофлича очиб берилиб хусусан, талабанинг умумий тайёргарлик даражаси талаблари билан бирга, унинг касбий тайёргарлик даражасига қуйиладиган талаблар ҳам аниқ очиб берилган.

Ишчи гуруҳ томонидан ишлаб чиқилган ДТСларни ва уқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этди.

3. Комиссия раиси, Ш.Х. Исроилов - Кейинги йилларда Ўзбекистон Республикасида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш, уни оммалаштиришға қаратилган қўпгина эътиборли томонлар, амалга оширилатган ишлар ҳақида батафсил тўхталди. Шундан келиб чиқиб, ҳозирги кунда ҳар тарафлама етук соҳа мутахассисларини тарбиялаш масалалари алоҳида аҳамият касб этаётганлигини билдириб утди. Бакалаврият таълим йуналишлари учун такомиллаштириб ишлаб чиқилаётган ДТСлар бу борада самарали хизмат қилишини алоҳида таъкидлаб утди. Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институтида ташкил этилган ишчи гуруҳ томонидан ишлаб чиқилган барча такомиллаштирилган янги ДТСлар ҳамда, уқув режаларини олий таълимнинг талаблари асосида тузилганлигини билдирди. Шу билан бирга муҳокамага қуйилган ДТСлари ҳамда, уқув режаларини маъқуллаш ва тасдиқлаш учун тавсия этиш кераклигини билдирди.

Юқоридагиларни инобатға олиб, қуйидаги такомиллаштирилган ДТСлари ҳамда уқув режаларини уқув-услугий бирлашмасида қуриб чиқиб, тасдиқлаш учун тавсия этишларингизни сурайман:

1.	Таълим йуналиши: <i>Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)</i>	5610500
2.	<i>Психология (спорт)</i>	5210200

ЙИҒИЛИШ ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Турдош ОТМлари вакиллари ҳамда институт профессор-уқитувчилари жалб этган ҳолда Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия институти профессор-уқитувчилари жалб этилган ҳолда, институтда ташкил этилган Ижодий ишчи гуруҳлар томонидан қайта ишлаб чиқилган ва такомиллаштирилган 2 та бакалаврият таълим йуналишлари ДТСлари ҳамда, уқув режалари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги 343-сонли қарори меъёрлари ва Вазирлик томонидан тасдиқланган тамойиллар асосида ишлаб чиқилганлиги инobatга олинсин.

2. Ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларининг лойиҳаларини урнатилган тартибда тасдиқлаш учун турдош ОТМлари ва манфаатдор вазирликлар (идоралар) ва асосий иш берувчи корхоналар, Фанлар академиясининг тармоқ илмий тардиқикот институтларида экспертизадан утказилган (“Келишув баённомалари”, “Келишув далолатномалари” ҳамда мутахассислар “Тақризлари” билан расмийлаштирилган ва ДТСларига илова этилган).

3. Экспертиза натижасида мутахассислар томонидан аниқланган камчилик ва тақлифлар ДТС ва уқув режаларининг охириги лойиҳаларини ишлаб чиқишда инobatга олинган.

4. Ишлаб чиқилган ДТС ва уқув режаларини урнатилган тартибда тасдиққа тавсия этилиши учун Вазирлик ҳузуридаги Олий ва урта махсус, касб-хунар таълими йуналишлари буйича Мувофиқлаштирувчи кенгаши муҳокамасига тақдим этилсин.

**Ижтимоий ва спорт фанлари
уқув-услугий комиссияси раиси**

Ш.Х.Исроилов

**Ижтимоий ва спорт фанлари
уқув-услугий комиссияси котиби**

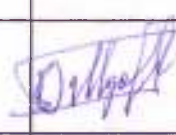

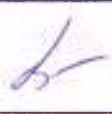

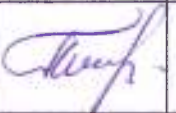
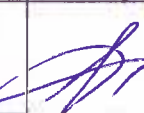

О.Э.Хайтов

Ижодий гуруҳ раиси ва аъзолари
Ижодий гуруҳ раиси ва ўринбосари

Ижодий гуруҳ раиси	Умаров Д.Х.	Уқув ишлари буйича проректор	
Ижодий гуруҳ раиси ўринбосари	Керимов Ф.А	Кафедра мудири	

Ижодий гуруҳ аъзолари

Т/р	Уқув фанлари (курслар)нинг номи	Таянч ОТМдан		Турдош ОТМдан, асосий кадрлар истеъмолчиларидан	
		Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо	Ф.И.Ш., лавозими, илмий даражаси ва унвони	Имзо
2.01	Информатика ва ахборот технологиялари	кафедра мудири, п.ф.н. Мусаев Б.Б.		Уқув ишлари буйича проректор Ф.А. Керимов	
2.02	Спорт метрологияси	кафедра мудири, п.ф.н. Мусаев Б.Б.			
2.03	Биомеханика	кафедра мудири, п.ф.н. Мусаев Б.Б.		Уқув ишлари буйича проректор Ф.А. Керимов	
2.04	Физиология ва спорт физиологияси	кафедра мудири, б.ф.н., доцент Сейдалиева Л.Д.			
2.05	Биохимия ва спорт биохимияси	кафедра мудири, б.ф.н. Шамсутдинова Г.Т.			
2.06	Гигиена ва спорт гигиенаси	кафедра мудири, б.ф.н. Шамсутдинова Г.Т.			
2.07	Анатомия	кафедра мудири, б.ф.н., доцент Сейдалиева Л.Д.			
2.08	Даволаш жисмоний тарбияси	кафедра мудири, т.ф.н. Рихсиев З.И.			
2.09	Спорт тиббиёти. Массаж	кафедра мудири, т.ф.н. Рихсиев З.И.			
2.10	Экология	кафедра мудири, б.ф.н. Шамсутдинова Г.Т.			
3.01	Жисмоний тарбия назарияси ва услубияти	кафедра мудири, п.ф.д., профессор Керимов Ф.А.			
3.02	Жисмоний тарбия ва спорт менежменти	кафедра мудири, п.ф.н. Юлдашев Ф.К.			

3.03	Спорт иншоотлари	кафедра мудир, п.ф.н. Мусаев Б.Б.			
3.04	Психология ва спорт психологияси	кафедра мудир, п.ф.н. Арзикулов Д.			
3.05	Яккакураш спорт турлари (енгил атлетика, гимнастика, сузиш, кураш, огир атлетика, бокс (эркаклар учун), бадий гимнастика (аёллар учун).	п.ф.н. Олимов М.С.			
		доц. Эштаев А.К.			
		проф. Корбут В.М.			
		проф. Халмухамедов Р.Д.			
		Тастанов Н.			
3.06	Спорт ва миллий уйинлар (баскетбол, волейбол, футбол, гандбол, миллий ва харакатли уйинлар)	проф. Айрапетьянц Л.Р.			
		проф. Нуримов Р.И.			
		доц. Абдалимов О.Х.			
3.07	Спорт педагогик маҳоратини ошириш			Нам. ДУ доц. Ш. Мирзоимов	
3.08	Хаёт фаолияти хавфсизлиги	кафедра мудир, б.ф.н. Шамсутдинова Г.Т.			
4.01	Танланган спорт тури назарияси ва услубияти			Нам. ДУ доц. Ш. Мирзоимов	

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича) бакалаврият таълим йўналиши бўйича ишлаб чиқилган давлат таълим стандартининг ишлаб чиқилишига тушунтириш хати

Мазкур таълим йўналиш бўйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қуйидаги ҳужжатларга асосланилди:

1. Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонуни. Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури». Тошкент, 1997 й., 29 август №463-1.

3. «Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги Қонуни. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2000 й., 5-6-сон, 147-модда;

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 5 январдаги «Узлуксиз таълим тизими учун давлат таълим стандартларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш тўғрисида»ги 5-сонли Қарори.

5. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги «Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги 343-сонли Қарори.

6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги 2004 йил 20 июлидаги 341-сонли Қарори.

7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги «Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1533-сонли Қарори.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2011 йил 18 июлдаги «Янгиланган «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»ни ижро ва амалда фойдаланиш учун қабул қилиш тўғрисида»ги 302-сонли буйруғи.

9. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 8 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 190-сонли буйруғи.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 4 июлдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 281-сонли буйруғи.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2012 йил 14 ноябрдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 446-сонли буйруғи.

12. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2013 йил 14 майдаги «Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари Классификатори»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 158-сонли буйруғи.

13. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида» 2012 йил 24 июлдаги ПФ-4456-сонли Фармони.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-1875-сонли Қарори.

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари бўйича) таълим йўналишининг ДТС «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»нинг мақсади ва вазибаларининг, шунингдек таълим-тарбияга йўналтирилган Президент, Вазирлар Маҳкамасининг қарор-фармонларини мукамал амалга оширилишига қаратилди;

ДТС дастурида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг теран интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний қадриятлар тамойиллари ҳисобга олинди;

ДТС асосида таълим олувчиларда чуқур билим, мустақил фикрлаш, юксак касбий малакавий кўникма шаклланиши таъминланади;

Ушбу стандарт халқаро тажриба, техника, технологиялар, фан ривожланиши даражаси ва ютуқлари, иқтисодиёт устуворлиги шароитларида кадрларга нисбатан ишлаб чиқаришда, амалиётда қўйиладиган талаблар ҳисобга олинган ҳолда илмий асосланган;

Таълим турлари ва босқичлари бўйича мутахассислик стандартининг келишилганлиги ва изчиллиги, шахснинг ҳар томонлама ривожланишини ҳисобга олган ҳолда уларнинг мужассамлигини таъминлашга қаратилди;

Ўқув юкмаси оддийдан мураккабга қараб тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига боғлиқ равишда таълимнинг табақалаштириш имкониятлари ҳисобга олинди;

Таълим олувчилар ва битирувчиларни тайёрлаш, таълим фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари ва тартиботи белгиланган меъёр-қоидаларга мослигига эришилди;

Стандартнинг технологиклиги - унинг бажарилишини назорат қилиш ва унинг меъёрлари ва талаблари бузилишининг олдини олиш имкониятлари инобатга олинган бўлиб, мутахассислик ДТСнинг ишлаб чиқишда муҳим аҳамият касб этди;

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалаврият таълим йўналиши ДТСга тажрибада текширувдан ўтган таълим, ҳамда ишлаб чиқариш амалиёти фаолиятларининг илгор меъёрлари киритилди;

5610500 – Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) бакалаврият таълим йўналиши Давлат таълим стандарти Ўзбекистон Республикаси давлат стандартлаш тизими қоидалари талабларини тулиқ қониқтиради.

**Уқув ишлари буйича проректор
п.ф.н. доцент**

Ж.Х.Умаров

5610500 Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши ДТС да кадрларнинг билим, малака ва куникмаларига куйилган талаблардаги янгиликлар

Т/р	Амалдаги ДТС	Қайта ишлаб чиқилган ДТС
1.	Амалда белгиланган мезонлар асосида ишлаб чиқилган.	“Хорижий тилни эгаллаш буйича Умум-европа ваколоти: уқитиш, ургатиш, баҳолаш” (CEFR) тизимини татбиқ қилган ҳолда халқаро стандартларга мослаштирилди.
2.	Европа стандартларида белгиланган тилларни билиш даражасига куйилган талаблар киритилмаган.	Европа стандартларида келтирилган чет тиллар буйича таълимнинг барча босқичлари битирувчиларининг тайёргарлик даражасига куйиладиган талаблардан келиб чиқиб, ихтисослашган олий таълим муассасалари учун белгиланган С1 – чет тилини урганишнинг эркин мулоқот даражаси (CEFR) талаблари киритилди.
3.	Умумкасбий ва ихтисослик фанлари буйича компетентлик талаблари берилган.	Компетентлик талаблари халқаро стандартларга яқинлаштирилган ҳолда умуммаданий ва касбий нуқтаи назардан қайта куриб чиқилди.
4.	Касбий фаолият турлари ва соҳалари кенг ёритилмаган.	Қайта ишлаб чиқилган ДТСда битирувчиларнинг ихтисослик ва касбий фаолият турлари ва соҳалари аниқ ифодаланганлиги таъминланди.

УзДЖТИ ДТС магистратурасида бакалаврият фанларининг самарасиз такрорланиши

Т/р	Бакалаврият фани	Магистратура фани	Сунъий киритилган фанлар
1.	Такрорланиш йук	Такрорланиш йук	Атамалар мутаносиб, сунъий киритилган фанлар йук

5610500 Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши ДТС да фанлар блоки нисбатларининг меъёрларига амал қилиниши

Т/р	Фанлар блоки, %	Бакалавриятда, % Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)	Магистратурада, %
1.	1-блок 23-25	19	
2.	2-блок 8-25	16	
3.	3-блок 35-50	31	
4.	4-блок 9-10	7	
5.	5-блок 5-7	5	

Уқитиладиган фанлар сони ва ҳажмининг тамойиллар талабига жавоб бериши

Т/р	Фанлар сони (талаб буйича)	Бакалавриятда	Магистратурада
1.	Бир семестрда 5-7 та фан	7-9	
2.	Бир укув йилида 10-14 та фан	11	
3.	Укув муддатида 4 йил 40-56 та	34	
4.	40 соатдан кам фанлар	-	

5610500 Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича) таълим йуналиши буйича ДТС да амалий куникмаларни кучайтиришга қаратилган узгаришлар

Т/р	Амалдаги ДТС да	Такомиллаштирилган ДТС (бак.)	Такомиллаштирилган ДТС (маг.)
1.	Маъруза		
	1-блок 318 соат, 28,9 %	272 соат	
	2-блок 156 соат, 51,3 %	356 соат	
	3-блок 634 соат, 31,4 %	306 соат	
	4-блок 84 соат, 12 %	96 соат	
	5-блок, -	-	
2.	Амалий машгулотлар		
	1-блок 456 соат, 41,5 %	486 соат	
	2-блок 70 соат, 23,0 %	446 соат	
	3-блок 826 соат, 41 %	1138 соат	
	4-блок 240 соат, 34 %	302 соат	
	5-блок 228 соат, 100%	-	
3.	Семинар машгулотлар		
	1-блок 324 соат, 29,5 %	280 соат	
	2-блок 52 соат, 17,1 %	-	
	3-блок 242 соат, 12 %	260 соат	
	4-блок 64 соат, 9,1 %	-	
	5-блок – соат, -%	-	
4.	Лабор. машгулотлари		
	1-блок -	-	
	2-блок 26 соат, 8,5%	86 соат	
	3-блок -	44 соат	
	4-блок -	-	
	5-блок, -	-	
5.	Амалиёт 12 ҳафта	15 ҳафта	
6.	Курс иши 2 та	-	
7.	Курс лойиҳаси -	-	

5610500 Спорт фаоляти (фаолят турлари буйича) таълим йуналиши буйича ДТС да минтақавий ОТМлар таклифининг инобатга олинганлиги

Т/р	Минтақавий ОТМ номи	Берилган таклиф мазмуни	Инобатга олинган банди, булими
1	УрДУ, НамДУ, СамДУ	3-4 – блок фанларининг таълим йуналишига мутаносиблигини таъминлаш	Таклифлар инобатга олинди.

5610500 Спорт фаоляти (фаолят турлари буйича) таълим йуналиши буйича ДТС нинг иш берувчилар билан келишилганлиги

Т/р	ДТС яратилган таянч ОТМ	Келишилган иш берувчилар корхона номи ва имзоланган раҳбар лавозими, фамилияси
1	УзДЖТИ	Узбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари вазирлиги Олимпия ва спорт захиралари бошкармаси бошлиғи К.Ф.Баязитов, Узбекистон Миллий Олимпия кумитаси Вице-президенти Ф.К.Турдиев, Республика Олимпия захиралари коллежи директори М.Б.Алиев, турдош ОТМ лар

ТАСДИҚЛАИМАН:
Узбекистон Республикаси
Олий ва урта махсус таълим вазирининг
биринчи уринбосари, “Узлуксиз таълим
тизими стандартлари”ни стандартлаштириш
буйича техник қўмита раиси

201__ йил “28” __ 05

**О'з DSt __:201__ 5610500 – “Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)
бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳасини
“Узлуксиз таълим тизими стандартлари”ни стандартлаштириш буйича
техник қўмитада техник экспертизадан утказиш буйича
Хулоса**

Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузурида Давлат тест маркази, Узбекистон Республикаси Олий ва урта махсус таълим вазирлиги, Узбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги ва Узбекистон стандартлаштириш, метрология ва сертификатлаштириш агентлигининг 2014 йил 23 майдаги “Узлуксиз таълим тизими стандартлари”ни стандартлаштириш буйича техник қўмитасининг низоми ва таркибини қайта тасдиқлаш туғрисида”ги 10ққ/31ққ/36/1-қ-сонли қўшма қарорига асосан тайёрланган **О'з О'з DSt __:201__ 5610500 – “Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)”** бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси “Узстандарт” агентлиги билан келишилган шакл асосида техник экспертизадан утказилди.

О'з DSt __:201__ 5610500 – “Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)” бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Республикадаги кадрлар тайёрловчилари ва истеъмолчилари билан узаро келишилган.

Техник экспертизадан утказилган **О'з DSt __:201__ 5610500 – “Спорт фаолияти (фаолият турлари буйича)”** бакалаврият таълим йўналишининг давлат таълим стандарти лойиҳаси Узбекистон Республикаси Қонунчилигига, стандартлаштириш Давлат тизими, улчов бирликларини таъминлаш Давлат тизими, сертификатлаштиришнинг миллий тизими, стандартлаштиришнинг тармоқлараро тизими талабларига мос келади ва “Узстандарт” агентлигида Давлат руйхатидан утказишга тавсия этилади.

Техник қўмита раиси
уринбосари

З.Ахмедов

Техник қўмита масъул котиби

А.Ходжаев

Олий таълим стандартларини
стандартлаштириш буйича
кичик қўмита котиби

А.А.Умаров

Ишчи гуруҳ:

Б.Атаниязов

Б.Усмонов

А.Эргашев